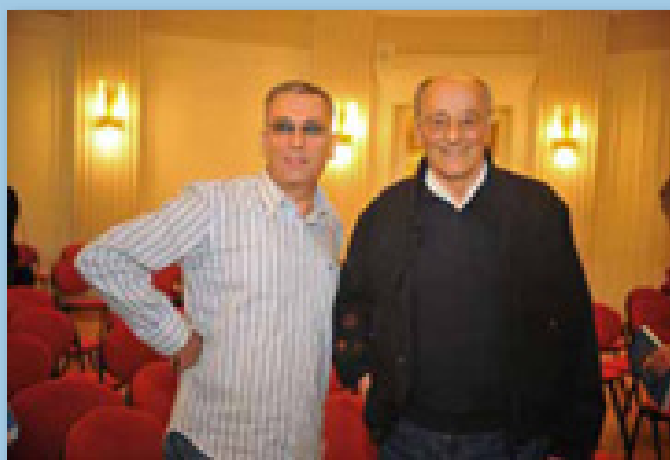
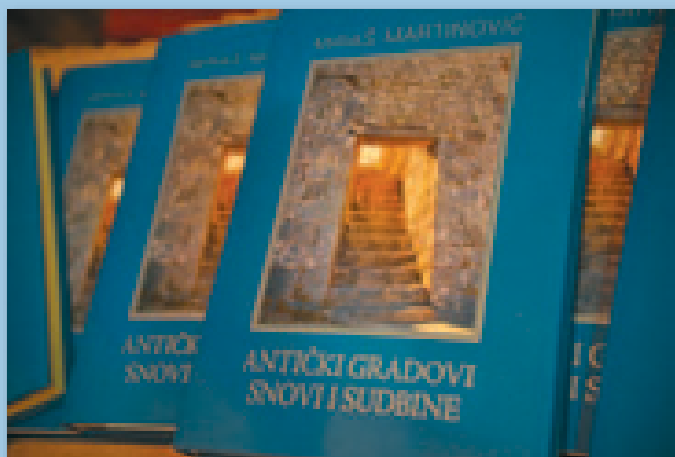

Crnogorski glasnik

GODINA XIII. _ BROJ 78. _ STUDENI-PROSINAC / NOVEMBAR-DECEMBAR _ 2012.

HOMMAGE MIRKU KOVAČU

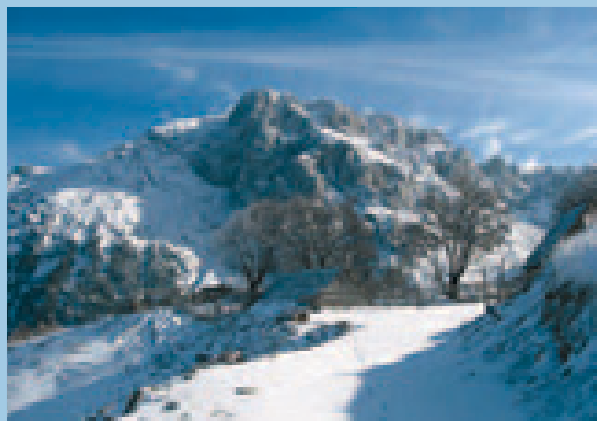
U NOVINARSKOM DOMU U ZAGREBU

NAGRADA ZA ŽIVOTNO DJELO Mirku Kovaču uručen Kiklop 2012.	3
HOMMAGE MIRKU KOVAČU U ZAGREBU Miraš Martinović: Antički gradovi – snovi i sudbine	4
SA(N)JAM KNJIGE U ISTRI NZCH na Sajmu knjige u Puli	12
POSTIGNUĆA CRNOGORACA HRVATSKE Predavanje prof. dr. sc. Dragutina Lalovića u HAZU	14
DANI CRNOGORSKE KULTURE 2012. Dani crnogorskog igranog filma	16
PREDSTAVLJANJE NACIONALNIH MANJINA Koncert tradicionalne crnogorske i bošnjačke glazbe u Puli	17
NACIONALNE MANJINE I NJIHOVA PRAVA Deseta godišnjica Ustavnog zakona o pravima manjina	18
Godišnjica Koordinacije nacionalnih manjina Zagreba	18
CRNOGORCI HRVATSKE U BROJKAMA	19
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA Prvo savjetovanje organizacija crnogorske manjine	20
Ponovljena osnivačka sjednica Koordinacije vijeća	25
Sjednica Predsjedništva NZCH	26
Sjednica Predsjedništva Društva „Montenegro“	27
Izborna skupština Društva Crnogoraca Bujštine	28
IZ CRNE GORE I SVIJETA Predstavnici matica slovenskih zemalja zajedno u EU	29
Francuski prevod „Gorskog vijenca“ predstavljen u Parizu	29
Evidentirana nematerijalna kulturna baština Crne Gore	30
CEKUM u Kranju	30
FELJTON Dr. Sekula Drljević – Prilozi za biografiju (8)	31
PRILOZI ZA ANTROPOGEOGRAFSKE STUDIJE Naseljavanje Crnogoraca u Kraljevicu i uz Karolinu	34
ONI SU NAŠE GORE LIST Neumorni pregalac na polju arhivistike	37
GALERIJA „MONTENEGRINA“ Izložba slika Davorke Cinac	38
„Mikeši“ u Crnogorskom domu	40
Fažanski poliptih – Na lukobranu	42
U SUSRET PRAZNICIMA	44
AFORIZMI Veljko Rajković: Protekcija u zapošljavanju	46
CRNOGORSKI MOZAIK O romanizmima u Crnoj Gori (I)	47
ANEGDOTE Orao iznad Lovčena	52
IN MEMORIAM Stevo Papić	53
Stanko Grubač	54
GALERIJA „MONTENEGRINA“	55
NASTUPI ZBOROVA „BULBULI“ I „MONTENEGRO“	56

Izdavači:
NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
GRADA ZAGREBA
Zagreb, Trnjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264
E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr,
montenegro@net.amis.hr
Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
Za izdavače: dr. sc. Radomir Pavićević
i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović
Glavni i odgovorni urednik: dr. sc. Zoran Drašković
Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Gerželj, Danilo
Ivezić, Dragutin Lakić, Nataša Rašević, Dušan Roganović
Graficka priprema i tisak: Skaner studio d.o.o.
Rukopisi se ne vraćaju. Naklada/Tiraža 1000

Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano
iz državnog proračuna Republike Hrvatske

SRETAN BOŽIĆ I NOVA GODINA

Dušan Stijović: KOMOVI
(www.montenegrina.net)

SREĆNA NOVA GODINA I BOŽIĆ

Čestitke rukometašicama
koje su Crnoj Gori donijele

ZLATNU MEDALJU

na Evropskom prvenstvu u rukometu
održanom u Beogradu

Udruga Sa(n)jam knjige u Istri dodjelila

KIKLOP 2012. ZA ŽIVOTNO DJELO MIRKU KOVAČU

(Fotografije: www.sanjamknjige.hr)

U Muzejsko-galerijskom prostoru Svetih srdaca u Puli

*Marina Orlić: KIKLOP (za životno djelo)
(terakota, 20 x 10 x 23 cm)*

Čak i obični ljudi znaju da prokletstvo pada na pojedinca i vođu tek djelomice, dok će tama prokletstva pokriti cio narod iz kojega taj nesretnik potiče.

Mirko Kovač

*(Iz memoarske knjige:
Vrijeme koje se udaljava)*

Vrhunskom književniku Mirku Kovaču – laureatu Njegoševe i Andrićeve nagrade, nagrade Meša Selimović i Herderove nagrade te drugih prestižnih nagrada – i istinskom intelektualcu – koji je, uz prof. emer. dr. sc. Veselina Simovića i akademskog slikara Dimitrija Popovića, bio član rukovodstva Pokreta za nezavisnu evropsku Crnu Goru iz naše sredine – sve Crnogorke, Crnogorci i prijatelji Crne Gore u Hrvatskoj čestitaju na visokom priznanju za životno djelo i od srca žele dobro zdravlje, ličnu sreću i još mnogo godina stvaralaštva.

*U Novinarskom domu u Zagrebu predstavljena
knjiga Miraša Martinovića posvećena Mirku Kovaču*

ANTIČKI GRADOVI – SNOVI I SUDBINE

U dvorani Novinarskog domu u Zagrebu predstavljena je 22. novembra ove godine knjiga istaknutog crnogorskog književnika Miraša Martinovića „*Antički gradovi - snovi i sudbine*“, koju su, uz finansijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, zajedno objavili Matica crnogorska, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Skaner studio d.o.o.

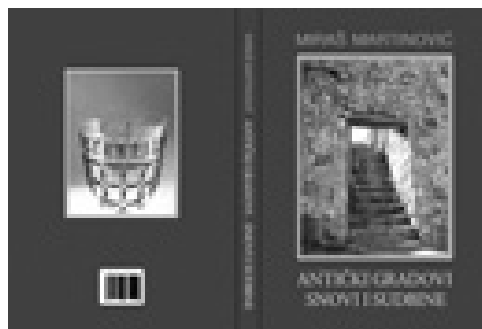
Otvarajući predstavljanje u ime organizatora, Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, g. Danilo Ivezić pozdravio je brojne goste i uzvanike, poznate javne i kulturne poslenike, a najprije gospođu Anu Zeković, prvu sekretaricu Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj.

Predstavljanju knjige – koja na svom samom početku ima *posvetu Mirku Kovaču* – prisustvovao je i ugledni pisac, a pominjanje njegovog imena i nedavnog saopštenja o dobijanju prestižne knjižne nagrade *KIKLOP* za životno djelo praćeno je izuzetno snažnim apluzom. Stoga nije bilo ništa prirodnije nego da gospodin Ivezić, kao moderator večeri ali i urednik knjige, svoje obraćanje otpočne riječima Mirka Kovača iz osvrta na knjigu Miraša Martinovića:

«Da su vremena sretnija, posebice za kulturu, knjiga Miraša Martinovića „Antički gradovi – snovi i sudbine“, bila bi dočekana kao prvorazredni događaj, što ona i jest ... »

U predstavljanju knjige Miraša Martinovića „*Antički gradovi – snovi i sudbine*“ učestvovali su: pomoćnik ministra Vanjskih poslova u Vladi Crne Gore g. Željko Perović, kosmopolita i humanista prof. dr. sc. Predrag Matvejević (koji je, uz brojne visprene opaske, ponovio svoje riječi iz predgovora knjizi) te akademski slikar Dimitrije Popović (njegov tekst pročitala je gospođa Milanka Bulatović).

Na kraju se i sam autor obratio prisutnima, da bi potom g. Danilo Ivezić zaključio jedno odista impresivno predstavljanje završnom rečenicom Mirka Kovača iz osvrta na knjigu Miraša Martinovića (osvrt je u cjelosti dostupan je na internetskoj adresi Digitalne biblioteke crnogorske kulture *MONTENEGRINA*: www.montenegrina.net):

«Miraš Martinović otključao je antičke gradove, ulaz je slobodan. Tko ih posjeti, ne mora se bojati da će zalutati u labirintima – ima pouzdan vodič u rukama.»

Pomoćnik ministra Vanjskih poslova u Vladi Crne Gore g. Željko Perović:

**NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
POMOGLA JE CRNOJ GORI U AFIRMACIJI NJENOG PUTA
KA MEĐUNARODNOM PRIZNANJU I STICANJU NEZAVISNOSTI**

«Drago mi je da sam u Zagrebu, da sam na ovoj promociji, na kojoj promoviramo knjigu jednog od danas najznačajnijih crnogorskih pisaca Miraša Martinovića. Knjigu koja na najbolji način promovira savremenu crnogorsku literaturu, pa samim tim i Crnu Goru, i njenu kulturu, uopšte. Tim prije i više što je u ovoj knjizi utkano naše milenijumsko trajanje kroz važne civilizacijske činjenice i događaje, kroz gradove u kojima su civilizacije baštinile svoje tragove.

Upravo zbog susretanja mnogih, zbog preplitanja istočnih i zapadnih kultura, u Crnoj Gori se oblikovao autentični kulturni uzorak, sa svim raznovrsnostima koje su iznjedrile mnoge duhovne vrijednosti. Te i takve duhovne i materijalne vrijednosti sublimira knjiga koju promoviramo. Ona je novo čitanje do sada malo poznate ili nepoznate Crne Gore. Njeno, obično oku, ne baš vidljivo lice.

No, o knjizi će govoriti oni koji su kompetentni za to. A ja bih htio da ovom prilikom posebno pozdravim misiju Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, koja je veoma značajna za ukupno kulturno biće Crne Gore. Ova zajednica je, kroz svoje brojne i zapažene aktivnosti, pomogla Crnoj Gori u afirmaciji njenog puta ka međunarodnom priznanju i sticanju nezavisnosti. Te aktivnosti su u Crnoj Gori poznate i veoma cijenjene.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske u proteklim godinama je štampala niz kapitalnih istorijsko - naučno - publicističkih i književnih djela. Ta djela i ta bogata izdavačka produkcija bitan je segment i korpus u ukupnoj crnogorskoj kulturi i veoma je respektovana od strane naučne i kulturne javnosti.

Na kraju, a to je moglo i možda trebalo da stoji i na početku ovog mog obraćanja, zahvalnost dugujemo hrvatskoj državi koja je finansijskom i svakom drugom potporom pomogla djelovanje Nacionalne zajednice Crnogoraca, pa tako i stvorila prostor za njenu prepoznatljivost u Hrvatskoj i van nje, a kroz nju i prepoznatljivost vrijednosti crnogorske kulture i crnogorskog naroda.

Konačno, ova Zajednica je čvrst oslonac i pouzdan most koji spaja dvije države, Hrvatsku i Crnu Goru, i dvije kulture, hrvatsku i crnogorsku.

Sa željom da mostovi prijateljstva i saradnje budu trajni, a oblici kulturne i svake druge saradnje raznovrsni, sve vas srdačno pozdravljam, uz zahvalnost što mi je data mogućnost da uzmem učešće na ovoj večeri.»

Prof. dr. sc. Predrag Matvejević:

MIRAŠU MARTINOVIĆU JE USPJELO DA IZ RUŠEVINA IZVUČE ZLATNE NITI KOJE NIJE DOTAKLO VRIJEME

«... Svaki nalaz ima svoj jezik, svoj govor ... Konačno, svoj ključ koji nam otvara svoju unutrašnjost, nevidljivu običnom oku. Treba te ključeve naći i vidjeti kako ulaze u brave historije ... otvoriti one nevidljive kapije koje privlače svojom metafizikom. A onda svaki taj grad od kojeg je nešto ostalo, ima pred sobom neki nevidljivi grad, koji doziva naša mašta, a na neki način i uskrsava.

Onda bezbroj slika koje naša mašta stvara u ruševinama; kako je taj grad mogao biti povezan s okolinom? Da li ga je rušila okolina i ugrožavala njena surovost? Bezbroj pitanja se postavlja pred jednim gradom, koji se pretvorio u gomilu kamenja, nakon što je odživio svoje beskrajne živote. Ostajući

kao simbol istrajnosti i želje za vječnošću.

A onda one nevidljive niti koje spajaju gradove.

I kada gradovi nestanu – ostanu te niti. Arheolog nije često onaj koji ih vidi. Te niti nalazi intuicija, ona ih identifikuje i artikuliše. I gradovi ponovo oživljavaju kada se te niti identifikuju i kada njima prostruji mašta onog koji ih oživljava, koji se odvažio poduzeti ulogu njihovog novog neimara. Bezbroj je pitanja pred gradovima od kojih je ostao koji zid, dio trga, dio agore, žrtvenika, natpisa koji je nemoguće rekonstruisati, pošto je kamen na kome su slova urezana razbijen, a njegovi djelovi pogubljeni, osim jednog sa nekoliko slova. Otkuda ovdje ovaj potok? Da li je tekao baš ovuda u vrijeme kada je grad živio svoje srećne trenutke, te da li je promijenio tok, nakon što je postao ruševina. S rušenjima se obavezno mijenja priroda, predio. Da li je ovdje bio most? A ako nije, zašto nije, kako su ljudi prolazili? Mora da je rijeka bila premoštena. Ljudi su od pamtivijeka gradili mostove.

Dakle, mnogo intrigirajućih pitanja.

Konačno, svaki od gradova je čekao i dočekaio svoje varvare.

Mirašu Martinoviću je uspelo da iz ruševina i sivila erudicije izvuče dragocjeni materijal, zlatne niti koje nije dotaklo vrijeme. Svojom imaginacijom, faktima i stvaralačkim umijećem, pronašao je i uspostavio komunikacije, pa su drevni gradovi u ovoj knjizi ponovo oživjeli. Za svaki grad, pišući autentičnu priču, Martinović je pronašao originalni ključ, otvorio ga, tako da svi ovi gradovi sada, raskriljenih kapija, čekaju da se u njih ponovo uđe.

Ovaj je tekst nastao spontano, usmeno, dok sam slušao u Zagrebu Miraševu zanosnu priču o gradovima.»

IZ PISMA POTPREDSJEDNIKA DUKLJANSKE AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI

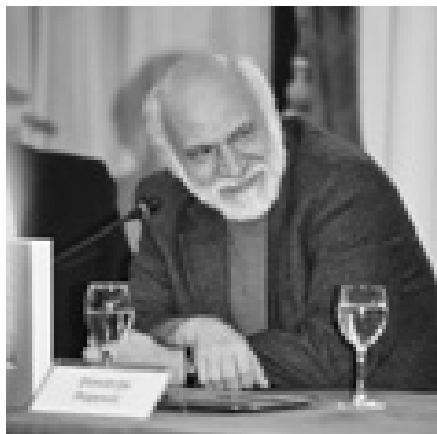
Sa prijateljskim emocijama pridružujemo se predstavljanju značajnog djela istaknutog crnogorskog romansijera Miraša Martinovića od koga i dalje očekujemo osobena i vrijedna književna ostvarenja.

Našim cijenjenim sunarodnicima u prijateljskoj Hrvatskoj, zaslužnim afirmatorima crnogorske multinacionalne kulture - kao i uvažanim promotorima i prisutnim sudionicima ove književne svetkovine upućujemo srdačne pozdrave i najbolje želje.

akademik Sreten Perović

Akademski slikar Dimitrije Popović:

ONAMO GDJE ARHEOLOGIJA ZAVRŠAVA POČINJE POEZIJA

«Knjiga Miraša Martinovića „*Antički gradovi - snovi i sudbine*“ svojim naslovom upućuje na način na koji je njena bogata sižejna građa strukturirana odnosno komponirana u literarnu cjelinu. U knjizi se smjenjuju, prožimlju ili pretapaju historijska fakta i dokumenti sa mitskim slikama i snovima. Stvarno se projicira u imaginarno. Ciklično se izmjenjuju život i smrt. Ovakav književni postupak nije odabran kao jedan od mogućih oblika kazivanja, već se nametnuo kao neophodan upravo zbog prirode onoga o čemu knjiga govori.

Uvjetno kazano, antički grad kao svojevrsan „model“ Miraševog književnog zanimanja jest grad kojeg više nema u onom obliku i izgledu kakav je nekada postojao. Od njega su ostale samo ruševine. To je grad kojeg su ruinirali čovjek i vrijeme. Takav se grad otvara pred piscem i njegovim senzibilitetom kao nepročitana knjiga. Miraš Martinović je strasni čitač neisčitane i za čovjekovog života nikad dočitane povijesti nekog antičkog grada. Nakon svih stradanja, pohara, katastrofa kojima niti jedan bedem nije odolilo, knjiga će, ističe Miraš Martinović ostati kao „najtrajniji grad“. Piščeva vjera u knjigu je apsolutna. U poglavlju „Dubrovnik Desislavino izgnanstvo“ Miraš nam kazuje kako je Desislava napuštajući Duklju donijela „pepeo spaljenih knjiga vjerujući da će se preobraziti u slova i da će knjiga ispisati samu sebe. Knjige ne umiru ni kada sagore“ naglašava autor.

Antički grad nije za Miraša tek historijska činjenica, opće mjesto u povijesti civilizacije. Grad je za njega poetski izazov, metafizičko nadahnuće, nedokučiva tajna. Grad je u simboličkom smislu kolektivno biće. Svojom arhitekturom, kućama, hramovima, citadelama, zidinama, predstavlja svojevrsnu urbanu scenografiju po obliku i mjeri vremena u kojem je sazdan. U toj se scenografiji odvija životna predstava toga grada sa svim činovima njegovog trajanja: rođenja, mira, blagostanja, ratovanja, tragedija i smrti.

Miraš Martinović nije samo pisac koji u tišini radne sobe iz biblioteke ili sa interneta prikuplja materijal za svoje knjige. On je, što ovom prilikom treba posebno istaći, pisac-putnik. Miraš doslovno putuje i pješači do onih mjesta, do onih lokaliteta koji su predmet njegovog zanimanja, koji su izvor njegove inspiracije. Komocija medijskog posredovanja knjigom ili internetom u

udobnosti radne sobe neusporediva je sa uzbuđenjem što ga donosi susret sa stvarnošću mjesta i ambijenta koje posjećuje pisac. Tamo na licu mjesta prizori su najrječitiji. Tamo se najbolje osjeća onaj *genius loci*, tamo stvarnost potiče imaginaciju.

Arheologija brižljivo analizira nađeno, determinira ga povijesno i stilski, uvrštava u registre muzejskih zbirki. Onamo gdje arheologija završava počinje poezija. Da bi ta poezija bila uvjerljiva mora se poznavati ono što tu poeziju nadahnjuje. Zato Miraš pedantno i sistematski navodi znanstvene podatke u svoj književni tekst. Ti su podaci temelj za Miraševo imaginarno zdanje čiji zidovi i prostori koje omeđuju, prostori privatni ili javni, svjetovni ili sakralni, govore pjesniku o onome o čemu su svojevremeno svjedočili. Na osnovu čega su nastajali mitovi i legende u podneblju mediteranske tragike.

Sudbine gradova kao kolektiviteta poistovjećene su sa sudbinama pojedinaca. Kada Miraš odgonetava značenje nekog u kamenu uklesanog teksta čiji fragment prekriven lišajem drži u rukama on je nagnut nad sudbinom onoga na koga se taj tekst odnosi. Njegov književni postupak u kome se stvarnost mjesta i relikta povijesti pretapa u piščevu poetsku imaginaciju nalazimo i u „Martinića gradini“ u snu u kojem se piscu javlja Dukljanski kralj Svetlopek. Njegovo mu se visočanstvo obraća govoreći u heksametrima. Ti su heksametri činili kako Miraš kaže „grad-ep“, ličili su na „bedeme, temelje, utvrde, kule, hramove, palate.“ U nemogućnosti da zapiše ono što mu saopćava kralj u piščevoj se mašti stvara grad. Tajna grada ga dovodi do dvojbe je li njegov, (Mirašev) san bio u stvari san kojeg je sanjao kralj. Ova, ako tako mogu reći arheologija sna inicirana arheologijom stvarnog govori do koje je mjere pisac zanešen onim čemu se svim svojim bićem predaje.

Majstorskim načinom pripovijedanja Miraš nas sugestivno uvodi u ono što je doživljavao. Kada prelazi kamen nekog kućnog praga, neke ruševine nad kojom umjesto krova gleda u ćudljivo nebo, kada u ostatku stupa obraslom korovom vidi blistavi hram ili na praznom prostoru gdje je nekad bio trg, čuje žamor i glasove, pisac oživljava grad i na taj način putem literature potvrđuje kontinuitet povijesti. Jer kako kaže Lewis Mamfort „Grad mrtvih stariji je od grada živih. U stanovitom smislu grad mrtvih je prethodnik, gotovo srce, svakog živog grada“. Zato su ruine koje nalazimo i koje proučavamo ostaci koji nas i potvrđuju i nadahnjuju. One su dio nas. Vrijednost Miraševe knjige jest i u tome što čitatelj u njoj ne otkriva samo dio kolektivne prošlosti podneblja u kojem su antički gradovi građeni i razarani, nego u ogledalima njihovih snova i sudbina sagledava sliku ljudskog bića, njegov zemaljski put slave i poraza.»

MIRAŠ MARTINOVIĆ je poznati crnogorski pisac. Ono što ga čini prepoznatljivim na ex Yu i širim regionalnim prostorima, to su antičke teme i zaboravljeni pejzaži Crne Gore, kojima su posvećeni njegovim romani: *Putevi Prevalise* (objavljen u Italiji s naslovom *Pitere di Montenegro*, u prevodu Silvia Ferarria, a nekolikiko priča iz te knjige prvedeno je na hebrejski jezik i objavljeno u poznatim književnim časopisima u Izraelu, u prevodu Dine Katon), *Otvaranje Agruviuma* i roman *Teuta*, koji je doživio više izdanja, a po kome je napravljena i istoimena internacionalna pozorišna predstava, sa glumcima iz Crne Gore, Albanije, Grčke, Italije i Hrvatske, u režiji Slobodana Milatovića. Izdavačka kuća KOHA, iz Prištine, objavila je 2010.g. roman na albanskom jeziku.

Snovi u Doklei je knjiga, koja takođe pripada njegovom antičkom ciklusu, u kome autor na nov, osoben i literarno jedinstven način, kroz život rimskog grada Doklee čiji se ostaci nalaze u blizini današnje Podgorice, priča antičku priču na ovim prostorima, ali i priču o današnjoj Crnoj Gori i svoje tri velike ljubavi ... *Vladimir i Kosara* peta je knjiga ovog ciklusa. Prije ovih Martinović je objavio romane: *Jeretik*, *Posljednji Eshilov dan* i *Vavilonski mudraci*.

U literaturu ulazi knjigom poezije *Mit o Trešnji*, za koju je dobio književnu nagradu „Lazar Vučković“.

Nevidljivi ljetopis (objavljen 2010.) prva je od četiri knjige koje će ići pod jedinstvenim naslovom *NEOTKRIVENA ZEMLJA*, a to su *Govor kraljeva* (objavljena 2011.), *Govor zemlje* i *Govor vjekova*.

Roman *Posljednji Eshilov dan* objaviće poznata izdavačka kuća ONUFRI iz Tirane.

Član je crnogorskog PEN-a i Matice crnogorske. Dobitnik je Oktobarske nagrade Herceg Novog, grada u kome živi.

Književnik Miraš Martinović:

NZCH OBJAVLJUJE KAPITALNA DJELA, NA ČEMU JOJ MOGU POZAVIDJETI MNOGI IZDAVAČI

U svom gotovo dvadesetminutnom obraćanju, književnik Miraš Martinović najprije je svima zahvalio na pažnji i prisustvu u Novinarskom domu, a posebno svojim uzorima i učiteljima i u životu i u umjetnosti – „veličanstvenom triju“, kako ih je nazvao – Mirku Kovaču, Predragu Matvejeviću i Dimitriju Popoviću.

Kazao je potom da se osjeća darovanim time što mu je Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske objavila knjigu, za što je inicijativu – dok je knjiga još bila u nastajanju – dobio prije nekoliko godina od predsjednika NZCH dr. sc. Radomira Pavićevića. Naglasio je da mu je čast utoliko veća zato što dobro zna da rijetko koja zajednica obavlja misiju kao što to za svoj narod i svoju kulturu čini NZCH, objavljujući kapitalna djela, na čemu joj mogu pozavidjeti mnogi izdavači. Istakao je i da mu je posebno drago što se knjiga predstavlja u Zagrebu, jer rijetko koja država daje prostora da se sve to ostvari kako to čini država Hrvatska.

Odustavši od čitanja ranije pripremljenog teksta, autor je kazivao kako je još prije dvadeset pet godina imao privilegiju da u Herceg Novom upozna Borislava Pekića i da mu s mladalačkom ponesenošću ispriča svoju zaokupljenost prostorima na kojima su se susretale i ostavile svoje tragove velike civilizacije (u Vavilonu, Atini ...). Poslije pažljivog i strpljivog slušanja, nesporni autoritet dao je mladom kolegi po peru savjet da bi to što ga tamo zanima trebalo da potraži na ovim obalama («na obalama koje vidite očima, koje dodirujete stopalima»), pa tek ako to nađe mogao bi biti interesantan čitalačkoj publici. Tada sa nevjericom primljeni i oćutani savjet čekao je da dođu i godine i zrelost. A onda je sve krenulo od Risna - Riziniuma koji je bio nukleus svih Mirašovih budućih knjiga ...

Docnije je uslijedila i dragocjena podrška Mirka Kovača (i u literaturi i u historiografiji); on mu je savjetovao da bi trebalo da se pozabavi gradovima na prostoru Crne Gore. I to je bilo odlučujuće što je otišao ka gradovima, ka ovoj knjizi koja je „lavirint sudbina koje su ispleli slučajevi i istorija“.

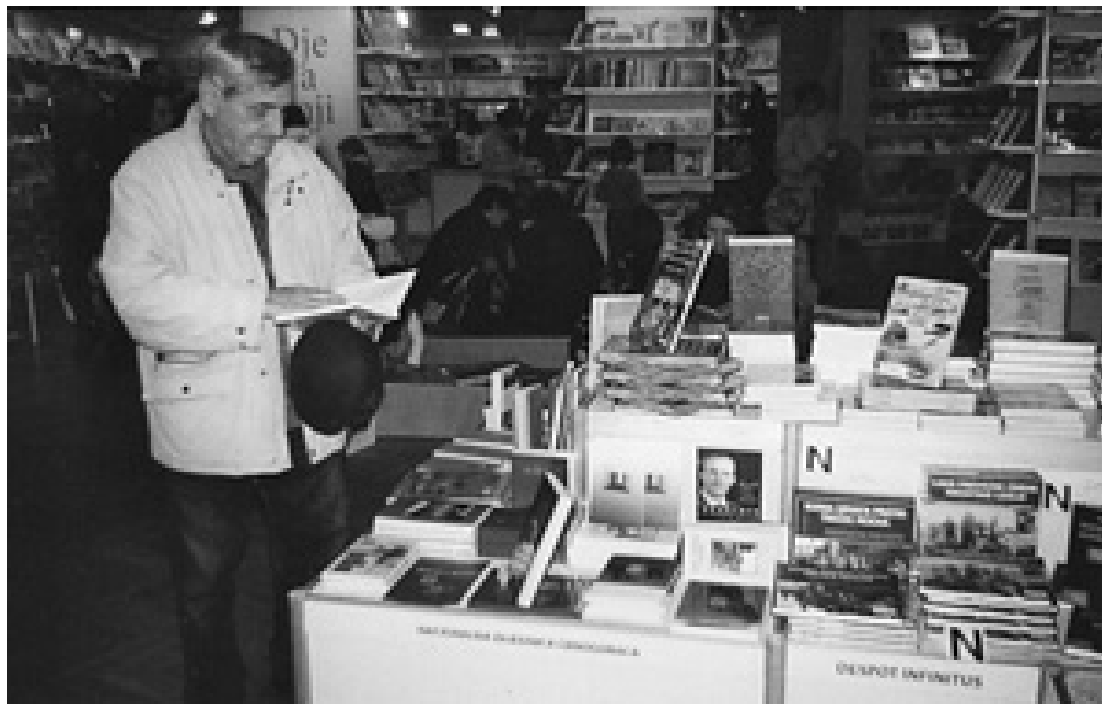

Poslije predavljanja knjige Skaner studio d.o.o., jedan od izdavača, organizovao je u predvorju sale Novinarskog doma prigodnu prodaju djela Miraša Martinovića, što je mnogima bila prilika da im po promotivnoj cijeni kupljenu knjigu potpiše sam autor i da dobiju posvetu uglednog crnogorskog književnika, ali i da se s njim fotografišu i tako trajno zabilježe sjećanje na jedno nezaboravno književno veče. No, bila je to prilika i brojnim poštovaocima Mirka Kovača da se s njim susretnu i fotografišu uoči dodjele velikog priznanja vrhunskom književniku na predstojećem Sajmu knjiga u Puli.

Knjiga Miraša Martinovića „*Antički gradovi - snovi i sudbine*“ – koju su zajedno objavili Matica crnogorska, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Skaner studio d.o.o Zagreb – predstavljena je 14. decembra 2012. godine i u novosadskom Muzeju savremene umjetnosti, u okviru *Dana kulture Crne Gore u Vojvodini*. Osvrt književnika Radomira Glušca sa te promocije dostupan je na internetskoj adresi Digitalne biblioteke crnogorske kulture MONTENEGRINA: www.montenegrina.net.

Osvrt na Sajam knjige u Puli

U FOKUSU

Na štandu Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske

U velikom holu Doma Hrvatskih branitelja gužva, tiskanje kao na željezničkom kolodvoru velegrada – kao u mravinjaku mnoštvo posjetitelja, stiska i guranje između štandova prepunih knjiga. Dosta bučna glazba, sjaj lampiona, šarenilo štandova sa posloženim knjigama i časopisima raznih nakladnika. Poznata lica, stari prijatelji svuda se susreću. Teško je izdvojiti nešto što bi te zaokupilo više od drugoga. Sve je naj! Sve je u fokusu. S naporom se probijam kroz znatiželjnu gomilu. Razgledavam štandove. S mukom uspijevam pročitati natpise nakladnika, autora. Zapravo me nosi pokretna masa ljudi. I gle čuda! Najedanput se našoh pred štandom Nacionalne zajednice Crnogoraca iz Zagreba. Upadljivo lijepo posložene knjige nekoliko izdanja. Tu se tiskaju već poznata lica Crnogoraca iz Pule. Uzimaju knjige, razgledavaju, o nečemu raspravljaju. Teško je razabrati o čemu jer se ne čuje od vreve. Po izrazima lica vidi se zadovoljstvo. Štand je mali, ali zapažen. U fokusu je. Puno ljudi zastaje, razgleda, uzima i lista knjige.

Na ovom punoljetnom 18. Sajmu knjiga bilo je sve iznad očekivanja. Ozbilnosti i vještina prezentiranja pisane riječi. Sve na zavidnoj razini. Struktura je pogođena. Publika je reagirala spontano, ozbiljno. Nije bilo ni najmanje praznine. Sve je bilo ispunjeno do kraja.

Mediteran se osjećao u svemu! Presentaciji, razgovoru, ponašanju. Tu se osjećala široka mediteranska duša. Ljudi otvorena srca i duše. Posebno me radovala prisutnost mladih, čak mlađih od Sajma. To je dobar znak da knjiga – pisana riječ ima budućnost. Čini mi se da najsuvremenija tehnika komunikacija nije uspjela potpuno eliminirati pisanu riječ.

(Foto: www.sanjamknjige.hr)

Dobitnici knjižne nagrade KIKLOP 2012. godine: MIRKO KOVAČ (nagrada za životno djelo), ZORAN FERIĆ (prozno djelo), IRENA LUKŠIĆ (urednica), VIKTOR ŽMEGAČ (knjiga eseja), ANTE PETERLIĆ (znanstvena knjiga), JASEN BOKO (publicistička knjiga), ANKICA TOMIĆ (debitantska knjiga), BRANKO ČEGEC (pjesnička zbirka), UMBERTO ECO (knjiga inozemnog autora), ZDENKO BAŠIĆ (knjiga za djecu), ANDREA PETRLIK HUSEINOVIĆ (slikovnica), SANJA LOVRENČIĆ (prijevod), ANTONIJELA BOGUTOVAC (leksikografsko djelo)

Ovaj sajam je bio različiti od prethodnih. Valjda zato što je bio fokusiran na Mediteran.

Toliko pisanih riječi, na ovim našim istarskim prostorima, a na jednom mjestu, nije do sada viđeno.

Posebno je bila veličanstvena predaja priznanja – nagrada „Kiklop“. Njih trinaest (trojica nisu bila prisutna). Kulturni trenutak za pamćenje! Najbolja pera Mediterana na okupu, od najmlađih do najstarijih. Posebno je bio u fokusu Mirko Kovač sa svojim „Kiklopom“ za životno djelo.

Dušan Roganović

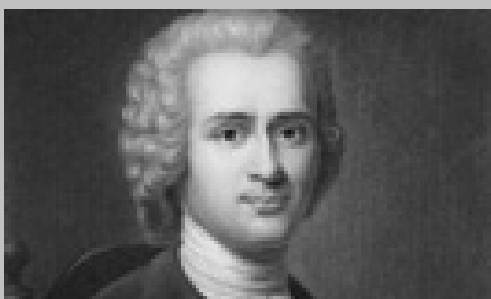
MIRKO KOVAČ – DOBITNIK NAGRADE ZA KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO „STEFAN MITROV LJUBIŠA“ ZA 2012. GODINU

Zbog jedinstva izuzetne literature i političkih stavova kojima je branio čovjeka i njegovo pravo na dostojanstven život, djelo Mirka Kovača predstavlja posebnu vrijednost u književnostima jugoslovenskih naroda, tim prije što im podjednako i pripada. Rukovodeći se kriterijumima i tradicijom dodjeljivanja nagrade „Stefan Mitrov Ljubiša“ žiri se opredijelio za autora čije djelo i angažman značajno obogaćuju našu književnost.“

Press služba JU „Grad teatar“ Budva

Povodom tristote godišnjice rođenja J.J. Rousseaua održano

PREDAVANJE PROF. DR. SC. DRAGUTINA LALOVIĆA U HRVATSKOJ AKADEMIJI ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)

ŽAN-ŽAK RUSO bio je švajcarsko-francuski pisac, politički teoretičar i najznačajniji filozof iz doba prosvjetiteljstva. Smatrao je da je savremena kultura negacija prirode i da bi ljudi trebalo da se vrate prirodi – slobodi i jednakosti. Za njega je nejednakost nastala s privatnom imovinom, a država ugovorom. Kao prosvjetitelj, smatrao je da je vaspitanje temelj društva.

Među njegovim najpoznatijim djelima su: *O porijeklu nejednakosti ljudi* (1755), *Društveni ugovor* (1762) i *Emil ili O vaspitanju* (1762).

U povodu tristote godišnjice rođenja Jean-Jacques Rousseaua i 250 godina od objavljivanja njegovog „*Društvenog ugovora*“, Razred za društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti organizovao je 12.12.2012. godine u velikoj sjedničkoj dvorani palače HAZU predavanje pod naslovom „*Rousseau – naš suvremenik*“.

Poslije polusatnog uvodnog izlaganja akademika Zvonka Posavca pod naslovom: „*Rousseau – građanin bez domovine*“, gotovo jednočasovno predavanje, naslovljeno „*Društveni ugovor – manifest političke slobode ili priručnik za tiraniju?*“, u najprestižnijoj intelektualnoj instituciji u Hrvatskoj održao je prof. dr. sc. Dragutin Lalović, govoreći o znamenitom djelu prvog pravog filozofa romantizma koje je, pod naslovom „*Društveni ugovor ili načela političkog prava*“ („*Du contrat social ou principes du droit politique*“), Rousseau dovršio 1762. godine na malom imanju u Montmorencyju i koje je izazvalo bijes tadašnje Francuske te je sud u Parizu izdao nalog za spaljivanje knjige i Rousseauovo hapšenje.

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Zgrada HAZU u Zagrebu

Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti utemeljio je (kao Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti) 1866. godine Josip Juraj Strossmayer, a njen prvi predsjednik Franjo Rački ovim je riječima obrazložio taj čin: „Naša je Akademija osnovana ponajprije da hrvatskomu narodu služi, da ispituje njegov jezik, njegovu povijest i književnost, domovine njegove prirodne odnošaje.“

Spomenik J.J. Strossmayeru

IZ STARE CRNOGORSKE ŠTAMPE

Sveštenik, političar, dobrotvor, rodoljub, zaštitnik prava naroda svojega, propovjednik bratstva i sloge, osnivač Jugoslavenske akademije, Galerije slika u Zagrebu, sagradilac veličanstvene crkve u Đakovu itd., jedan od najvećih sinova hrvatskoga naroda, biskup ŠTROSMAJER, ispustio je svoju plemenitu dušu.

Hrvati su izgubili mnogo, a Južni Sloveni dosta!

(Učiteljski list, 5. april 1905.)

Pozornosti slušaoca – koji je mogao saznati da je tek u «XX. stoljeću nastala učena kritika Rousseauove filozofije i izrečen pravorijek o „Društvenom ugovoru“, koji je najzad priznat kao jedno od tri ili četiri najveća djela političke filozofije svih vremena; uz bok Platonovoj „Državi“, Aristotelovoj „Politici“, Hobbesovu „Levijatanu“» i koji je predavanjem minuciozno upućen kako treba pristupiti čitanju i promišljanju Rousseauovog djela – sigurno nije promakla i opaska profesora Lalovića da (po njegovom sudu opravdano!) «valja uvažiti i autorovo (Rousseauovo) nezadovoljstvo konačnom verzijom („Ugovora“): to je spis koji treba preraditi (*a refaire*)».

Ako se, k tome, još spozna da je teorija „općenite volje“ („*volonté générale*“) sadržajna jezgra Rousseauove političke teorije i uvaži konstatacija profesora Lalovića da «... odveć poznato razlikovanje između općenite volje i volje svih. Izloženo je ... na način ... koji ga čini doslovno nerazumljivim», kao i njegovo mišljenje da «nije se moguće osloniti na naša izdanja „Društvenog ugovora“ (još nemamo kritičko izdanje i dobar prijevod)», onda se potpisnik ovih redova usuđuje iskazati vlastito uvjerenje da će prof. Lalović svoje dugogodišnje bavljenje Rousseauom (podsjetimo da je naslov njegove doktorske disertacije bio „*Rousseauovo shvaćanje volonté générale*“!) u dogledno vrijeme krunisati kapitalnim kritičkim izdanjem „Društvenog ugovora“, postignućem kojem bismo od srca poželjeli da doživi i svoje francusko izdanje, a što bi bila samo još jedna potvrda evropske otvorenosti kada su istinske vrijednosti u pitanju, jer se na primjer treba sjetiti da je Pariski univerzitet Sorbona svojevremeno objavio knjigu Mišela Obena (Michel Aubin) o istorijskim i političkim vizijama u Njegoševom poetskom djelu.

Najzad, ne bismo li tada s pravom mogli očekivati – što bi bilo i želja i ponos svih Crnogoraca Hrvatske – da doajen naše Zajednice zadobije u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti status *l'immortel* (*bismrtnik*, kako se to kaže za člana Francuske akademije).

Z. Drašković

DANI IGRANOG CRNOGORSKOG FILMA

U prethodnom broju našeg glasila navedeno je da su „*Dani crnogorskog filma*“ – koje u okviru „*Dana crnogorske kulture 2012.*“ i uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Crnogorske kinoteke organizuje Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske sa svojim udugama članicama iz Hrvatske – otpočeli trodnevnim projekcijama u Zagrebu, a potom se ta već tradicionalna manifestacija nastavila u više hrvatskih gradova, gdje su upriličene nekomercijalne predstave tri filma iz prošlogodišnje produkcije crnogorske kinematografije: *Lokalni vampir* Branka Baletića, *Posljednje poglavlje* Nemanje Bečanovića i *Mali ljubavni bog* Željka Šošića.

gorske kinematografije: *Lokalni vampir* Branka Baletića, *Posljednje poglavlje* Nemanje Bečanovića i *Mali ljubavni bog* Željka Šošića.

Ta tri filma – dobitnika zapaženih priznanja na jubilarnom 25. Filmskom festivalu Montenegro film festival (FFHN - MFF) u Herceg Novom – splitska publika bila je u prilici da pogleda 29., 30. i 31.10. u kinoteci *Zlatna vrata*, a riječka je to mogla učiniti 5., 6. i 7.12. u *ART kinu Croatia*, a filmske projekcije trebalo je da organizuju i crnogorske uduge u Puli, Umagu, Osijeku i Zadru.

LOKALNI VAMPIR

Režija: Branko Baletić
Producenti/koproducenti: B-film Montenegro, Jadran Film Lab, Goraton
Scenarij: Branko Kovačević
Direktor fotografije: Živko Zalar
Scenograf: Stanislav Nikičević
Kostimograf: Ljiljana Popović-Bobot
Kompozitor: Leo Đokaj
Dizajner tona: Jovo Kljajić
Montaža: Milo Lekić
Uloge: Mišo Obradović, Kristina Stevović, Gordana Gadžić, Branimir Popović, Mladen Nelević, Ivana Mrvaljević

POSLJEDNJE POGLAVLJE

Režija: Nemanja Bečanović
Producenti: Ivan Đurović, Sehad Čekić
Koproducent: Janez Kovič
Scenarij: Nemanja & Aleksandar Bečanović
Direktor fotografije: Jure Verovšek
Scenograf: Stanislav Nikičević
Kostimograf: Natalija Vujošević
Dizajner tona: Aleksandar Protić
Uloge: Amar Selimović, Vlado Jovanovski, Inti Šraj, Varja Đukić, Dejan Ivanić, Ana Vučković

MALI LJUBAVNI BOG

Režija: Željko Šošić
Producenti/koproducenti: Željko Šošić, Robert Jazadžiski, Branislav Srdić, Ratko Jovanović
Scenarij: Željko Šošić
Direktor fotografije: Dimitar Popov
Scenograf: Ivan Bartling
Kostimograf: Nataša Andonova
Kompozitori: Arvo Part, Vladimir Đurišić
Montaža: Željko Šošić
Uloge: Nikola Ristanovski, Nina Violić, Milan Gutović, Svetlana Bojković, Branimir Popović, Nada Vukčević

KONCERT TRADICIONALNE CRNOGORSKE I BOŠNJAČKE GLAZBE U INK PULA

Dana 10. studenog 2012. u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Pula, Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije i Zajednice Bošnjaka Istre održan je koncert sevdaha i crnogorske narodne pjesme u izvedbi zborova „Montenegro“ i „Bulbuli“. Koncert je održan pod pokroviteljstvom Grada Pule i Istarske županije. Koncert je privukao brojnu publiku koja je ispunila dvoranu Istarskog narodnog kazališta do posljednjeg mjesta (v. i fotografije na str. 56).

Predstavljanje tradicije i kulture nacionalnih manjina Crnogoraca i Bošnjaka Istre svojim su govorima otvorili predsjednik Nacionalne zajednice Bošnjaka Istre Senad Pršić i predsjednik Nacionalne zajednice Pule Rade Batričević koji su posebno naglasili plodnu suradnju dviju zajednica na polju kulture, sporta i drugog.

Raspjevani i rasplesani ansambli pod dirigentskom palicom maestra Ismeta Kurtovića oduševili su sve prisutne. Prije samog početka koncerta nastupio je na harmonici Denis Alićajić, a zatim Ema Muratgić iz Buzeta koja je na fruli izvela popularnu „Brkicu“ Gustafa, a folklorna skupina „Merak“ iz Raše koja je svojim plesom oduševila prisutne izvela je nekoliko kola.

Središnji nastup večeri bio je bošnjački zbor „Bulbuli“ Kulturnog društva Bošnjaka Hrvatske „Preporod“ iz Zagreba i mješoviti zbor „Montenegro“ Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ također iz Zagreba, koji su nastupili pod umjetničkim vodstvom maestra Ismeta Kurtovića. Pratile su ih Edin Džaferagić na harmonici i Danijel Domazet na kahonu. Ova dva zbora često nastupaju zajedno, a na koncertu su izveli popularne crnogorske pjesme „Kraj Cetinja selo malo“, „Šetajući pored Ljubovića“, te brojne druge pjesme kao i skladbu „Ivanova korita“.

Dio koncerta pripao je samo zboru „Bulbuli“ koji su uz burni pljesak izveli sevdalinke „Kad ja pođoh na Bembašu“, „Zvijezda tjera mjeseca“ i mnoge druge.

Na kraju koncerta uručena je zahvalnica mastru Kurtoviću koji je naglasio da su događanja poput ovoga rijetka prilika da se čuju dva zbora sastavljena od članova različitih narodnosti.

Nakon koncerta gosti su uživali u narodnim delicijama poput baklava, tulumbi te različitih slanih i slatkih narodnih jela. Druženje je potrajalo nekoliko sati.

Dušan Roganović

SKUP POSVEĆEN DESETOJ GODIŠNJICI DONOŠENJA USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u suradnji sa Savjetom za nacionalne manjine RH organizirao je skup posvećen 10 godišnjici donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Odluka o proglašenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina donesena je na Hrvatskom saboru 13. 12. 2002.

Ovim događajem se željelo ukazati na značaj i važnost donošenja Ustavnog zakona, posebno u procesu pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, kojim su unaprijeđena prava svih pripadnika nacionalnih manjina koje žive u Republici Hrvatskoj.

Na skupu su govorili: mr. sc. Branko Sočanec (ravatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina), Aleksandar Tolnauer (predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH), dr. sc. Furio Radin (saborski zastupnik), prof. dr. sc. Milorad Pupovac (saborski zastupnik), Arsen Bauk (ministar uprave), mr. sc. Neven Mimica (potpredsjednik Vlade RH), dr. sc. Vladimir Lončarević (izaslanik Predsjednika RH) i Josip Leko (predsjednik Hrvatskog sabora).

Skupu su u ime crnogorske nacionalne manjine prisustvovali: dr. sc. Radimir Pavićević (NZCH), Dušan Mišković (Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb) i Danilo Ivezić (Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba).

SVEČANO OBILJEŽENA GODIŠNJICA KOORDINACIJE NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA

Godišnjica osnutka Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba i Međunarodni dan ljudskih prava svečano su 11. prosinca obilježeni u Staroj gradskoj vijećnici.

„Na Međunarodni dan ljudskih prava, 10. prosinca 2003. godine, u Zagrebu je osnovana prva koordinacija nacionalnih manjina, a prošle godine 12. prosinca ovdje, u Staroj gradskoj vijećnici, potpisali smo novi sporazum o osnivanju Koordinacije nacionalnih manjina Grada Zagreba koja temeljem Zakona o Registru napokon dobiva i pravnu osobnost“, rekao je predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba Zoltan Balaž-Piri.

Koordinacija objedinjuje djelovanje svih devet vijeća i devet predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, kazao je i podsjetio kako su prva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina izabrani prije devet godina temeljem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

Saborski zastupnik 12 nacionalnih manjina Veljko Kajtazi upozorio je da je pred njima još puno posla. „Izborna zakonodavstvo za vijeća i predstavnike još nije uređeno, pravni status predstavnika nije osiguran, registracija vijeća trajala je gotovo godinu dana“, rekao je Kajtazi.

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer istaknuo je da su u ovih devet godina vijeća i predstavnici manjina, Savjet i manjinske udruge uz to što su pomogle sebi, pomogle i hrvatskom društvu na putu u Europsku te naglasio da se postojeća prava neće moći smanjivati. „Ova zemlja ulazi u Europu samo s jednom prednošću i samo s jednom vrijednošću - a to je takva manjinska legislativa koja može poslužiti mnogima za primjer kako se treba u toj Europi postavljati prema manjinama. I to je kapital ove zemlje“, istaknuo je Tolnauer.

Predsjednik zagrebačke Gradske skupštine Davor Bernardić rekao je da treba uvijek iznaći sredstva i način kako podržati kulturu, tradiciju i običaje svih nacionalnih manjina koje, istaknuo je, oplemenjuju Zagreb i Hrvatsku.

Svečanosti u Staroj vijećnici nazočili su, uz predstavnike nacionalnih manjina, predstavnici veleposlanstava matičnih država, predstavnici crkava i vjerskih zajednica, gosti i uzvanici.

(Izvor: Hina)

**DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU OBJAVIO REZULTATE POPISA
STANOVNIŠTVA U HRVATSKOJ PROVEDENOG 2011. GODINE**

	CRNOGORCI		Crnogorski jezik	
	<i>ukupno</i>	<i>%</i>	<i>ukupno</i>	<i>%</i>
Republika Hrvatska	4.517	0,11	876	0,02
Zagrebačka županija	130	0,04	18	0,01
Krapinsko-zagorska županija	10	0,01	2	0,00
Sisačko-moslavačka županija	68	0,04	6	0,00
Karlovačka županija	62	0,05	14	0,01
Varaždinska županija	43	0,02	10	0,01
Koprivničko-križevačka županija	36	0,03	9	0,01
Bjelovarsko-bilogorska županija	63	0,05	6	0,01
Primorsko-goranska županija	642	0,22	133	0,04
Ličko-senjska županija	16	0,03	2	0,00
Virovitičko-podravka županija	42	0,05	4	0,00
Požeško-slavonska županija	14	0,02	-	-
Brodsko-posavska županija	41	0,03	5	0,00
Zadarska županija	100	0,06	23	0,01
Osječko-baranjska županija	319	0,10	49	0,02
Šibensko-kninska županija	66	0,06	14	0,01
Vukovarsko-srijemska županija	97	0,05	18	0,01
Splitsko-dalmatinska županija	485	0,11	130	0,03
Istarska županija	759	0,36	112	0,05
Dubrovačko-neretvanska županija	307	0,25	81	0,07
Međimurska županija	26	0,02	5	0,00
Grad Zagreb	1.191	0,15	235	0,03

CRNOGORCI PREMA VJERI												
<i>Ukupno</i>	<i>Katolici</i>	<i>Pravoslavci</i>	<i>Protestanti</i>	<i>Ostali kršćani</i>	<i>Muslimani</i>	<i>Židovi</i>	<i>Istočne religije</i>	<i>Ostale religije</i>	<i>Agnostici i skeptici</i>	<i>Nisu vjernici i ateisti</i>	<i>Ne izjašnjavaju se</i>	<i>Nepoznato</i>
4.517	379	1.822	21	36	159	-	9	14	266	1.459	347	5

BROJ CRNOGORACA U HRVATSKOJ (u dosadašnjim popisima)									
<i>Popis 1971.</i>		<i>Popis 1981.</i>		<i>Popis 1991.</i>		<i>Popis 2001.</i>		<i>Popis 2011.</i>	
<i>ukupno</i>	<i>%</i>	<i>ukupno</i>	<i>%</i>	<i>ukupno</i>	<i>%</i>	<i>ukupno</i>	<i>%</i>	<i>ukupno</i>	<i>%</i>
9.706	0,22	9.818	0,21	9.724	0,20	4.926	0,11	4.517	0,11

(Izvor: www.dzs.hr)

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske organizovala u Zagrebu

PRVO SAVJETOVANJE ORGANIZACIJA CRNOGORSKE MANJINE

Na inicijativu Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske organizirala je sastanak na kojem su pozvani predstavnici crnogorskih udruženja (iz država gdje Crnogorci mogu ostvariti ili su ostvarili status nacionalne manjine) iz Srbije, BiH, Makedonije, Slovenije, Kosova, Italije, Albanije i Hrvatske u cilju razmjene iskustava, buduće suradnje i koordinacije u projektima, a s temom: **SAVJETOVANJE ORGANIZACIJA CRNOGORSKE MANJINE – MODELI FINANCIRANJA PO ZEMLJAMA, DOSADAŠNJA ISKUSTVA I MOGUĆNOSTI EFIKASNIJEG KORIŠTENJA FONDOVA.**

Prvom savjetovanju ovog tipa održanom u prostorijama NZCH u Zagrebu 24.11.2012. godine odazvali su se: **Branislav Karadžić**, v.d. generalni direktor Direkcije za konzularne poslove i dijasporu MVPEICG; **Gordan Stojović**, direktor Direkcije za dijasporu MVPEICG; **Ana Zeković**, prvi sekretar Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj; **Miroljub Orlandić**, predsjednik Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji; **Medo Balić**, potpredsjednik Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji; **Faik Nikočević**, član Predsjedništva Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji; **Zoran Popović**, član Predsjedništva Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji; **Veselin Lakić**, predsjednik Saveza crnogorskih udruženja Slovenije, Ljubljana; **Zoran Luketić**, član Predsjedništva Saveza crnogorskih društava Slovenije, Ljubljana; **Lazar Radulović**, ispred crnogorske nacionalne manjine u R. Kosovo; **Čedo Đukanović**, predsjednik CKPSD „Morača“ Kranj; **dr.sc. Radomir Pavićević**, Predsjednik NZCH; **prof. dr. sc. Dragutin Lalović**, član Predsjedništva NZCH; **Dušan Mišković**, predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“, Zagreb; **Milanka Bulatović**, tajnica NZCH i **Danilo Ivezić**, član Predsjedništva NZCH.

Učesnicima sastanka se u ime domaćina obratio predsjednik NZCH dr. sc. Radomir Pavićević, koji je u svom uvodnom obraćanju uz pozdrav i zahvalnost na odazivu (uz žaljenje što skupu nijesu prisutni predstavnici iz Srbije i Albanije koji su inače potvrdili dolazak), istakao osnovne razloge, svrhu i ciljeve organizacije ovakvog Savjetovanja. Prisutne je upoznao i s aktivnostima i djelovanjem NZCH i njenih članica na području Republike Hrvatske, zakonskim okvirima, mogućnostima i materijalnim pretpostavkama koje Hrvatska, kao država življenja, pruža organizacionom i programskom povezivanju crnogorske nacionalne manjine na ostvarivanju osnovne zadaće – očuvanja kulturnog i nacionalnog identiteta i izgradnja kulturne autonomije.

Radni dio Savjetovanja započeo je izlaganjem **Gordana Stojovića** s temom „*Umrežavanje organizacija u dijaspori na svim nivoima i prednosti koordinisanog djelovanja u korišćenju fondova*“ u kojem je između ostalog naglasio potrebu: poboljšanja komunikacije među crnogorskom dijasporom u svijetu; aktiviranje onih sadržaja na kojima se može ostvariti puni angažman kakvih je bio ne mali broj u dalekoj i bliskoj prošlosti (od Balkanskih ratova do referendumskog izjašnjavanja); programskog povezivanja dijaspore koje je počelo preko Chicaga, New Yorka i Cetinja i kojim je poslana jasna poruka Crnoj Gori što želi, u vremenu kada nije bilo ni Strategije ni Akcijskog plana. *Ta velika energija je negdje potrošena, saradnja organizacija u dijaspori je na skromnom nivou, pa je presudni trenutak da se krene tamo gdje se stalo prije više od deset godina, na regionalnim, kontinentalnim i transkontinentalnim povezivanjima organizacija i pojedinaca* – istakao je Stojović. „*Značaj krovnih organizacija u dijaspori za kvalitetnije organizovanje i saradnju sa matičnom zemljom i njenim institucijama*“ bila je tema izlaganja Branislava Karadžića. Naglasak u svom izlaganju Karadžić je stavio na ulozi i značaju dijaspore za matičnu državu (državu podrijetla), ali u isto vrijeme i državu izbora odnosno življenja uz napomenu da su pojedine države osnovale i parlamentarne odbore za koordinaciju djelovanja prema dijaspori stvarajući zakonodavne i regulatorne okvire za njen angažman uz procjenu njenog značaja u tzv. razvojnim komponentama društva, uz potrebu formiranja krovnih organizacija i savjeta u kojima bi se objedinili stručni kapaciteti, spriječilo rasipanja pameti i omogućilo bolju programsku povezanost s matičnom državom.

U diskusiji koja je uslijedila nakon ovih izlaganja istaknuto je da postoji dvostruka razina problema. Prva je *Što to iseljništvo treba napraviti prema matičnoj državi Crnoj Gori?* i druga *Što to Crna Gora treba napraviti prema iseljništvu?* Prva razina problema je većim dijelom naglašena u uvodnim izlaganjima, a sadržajno znači: organizacione aktivnosti – kroz povezivanje iseljeničkih organizacija regionalno, kontinentalno i interkontinentalno (ne gradeći od krova već od temelja) – i programske aktivnosti (tako povezanih organizacija) – u smislu znanstvenih projekata i programa koji bi, osim odrednice suradnje s institucijama Crne Gore na očuvanju i zaštiti kulturnog i nacionalnog identiteta u državama življenja, imali i odrednicu prosperiteta Crne Gore (korištenje ukupnog iseljeničkog potencijala u svrhu razvoja i napretka Crne Gore), uz precizno izgrađen odnos spram Crne Gore – biti samostalan u odnosu na Crnu Goru a istovremeno surađivati s njom. Druga razina problema zahtijeva prije svega stvaranje pretpostavki za njenu realizaciju: a) osnivanjem institucije (bilo da je to Centar za iseljenike bilo Matica iseljenika) koja bi se bavila pitanjima iseljenika (ne kao servis različitim odborima i ministarstvima) u punom smislu te riječi, koja bi bila samostalna i neovisna o tzv. pojedinačnom političkom interesu i koja bi bila kreator nove *strategije* djelovanja Crne Gore prema iseljništvu; b) organizacionim povezivanjem takve institucije s različitim odborima i tijelima u ministarstvima koji u okviru svojih nadležnosti provode i realiziraju određene aktivnosti prema iseljenicima; c) angažiranjem većeg broja pojedinaca koji svojim znanjem i sposobnostima mogu u okviru te nove institucije, uz financijska sredstva posebno predviđena u budžetu za nju, odgovoriti ovim kompleksnim zahtjevima. Posebno mjesto u ovom pitanju Što Crna Gora treba napraviti prema iseljništvu? su tzv. bilateralni sporazumi koje Crna Gora sklapa s pojedinim državama i u kojima komponenta zaštite kulturnih i nacionalnih

prava treba imati svoje mjesto. Predloženo je da se u komunikaciji i službenim nazivima (odbora i tijela u Crnoj Gori) umjesto nekritički prihvaćenog pojma dijaspora koristi naziv *iseljenici* (iseljeničtvo, iseljeničke organizacije i sl.) tim više jer naziv dijaspora u osnovi znači nešto drugo od onog što konzumenti ovog termina misle da jeste.

U drugom dijelu Savjetovanja predstavnici udruženja su iznijeli bitne karakteristike i zakonske okvire prostora (država) svoga djelovanja, organizacione oblike, programske sadržaje i načine realizacije osnovne zadaće na očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta i prijedloge zajedničkih programskih aktivnosti kao osnovu budućeg povezivanja na širim osnovama.

Čedo Đukanović: Društvo „Morača“ je najstarije crnogorsko društvo u Sloveniji, sa svrhom i namjerom očuvanja crnogorske kulture i tradicije kao isključivi prostor aktivnosti. Društvo je u programskom djelovanju otvoreno prema svim onima koji su crnogorskog porijekla i društvima u Sloveniji (Kranju) čiji su članovi porijeklom iz Crne Gore. Izuzetno dobru suradnju ima sa Zavičajnim društvom Plava i Gusinja (više od desetljeća) i Društvom Sandžak. Sudionici su svih ranijih oblika organizacionog povezivanja crnogorskih udruženja na međunarodnom planu. Nakon gašenja Svjetske asocijacije, bili su osnivači Evropske asocijacije, učestvovali u počecima rada Evropske dijaspore. Zbog izostanka konkretnih programskih djelovanja i činjenice da su ove asocijacije bile sami sebi svrha, prestali su biti članicom. Kao primjer povezivanja u tzv. prekograničnoj suradnji ističe suradnju s NZCH s kojom više od deset godina realizira zajedničke programske aktivnosti za koje se može reći da su postali tradicionalni (njihovo učešće na manifestacijama u Hrvatskoj i obrnuto članica NZCH u kulturnim događanjima koje organizira Društvo iz Kranja). Model povezivanja i gradnje buduće regionalne, kontinentalne i interkontinentalne asocijacije vidi u navedenom primjeru, povezivanje kroz programe, građenje širih asocijacije od temelje čija svrha neće biti sastajanje zbog sastanka već susreti u okviru programske realizacije.

Veselin Lakić: Svrha formiranje krovne organizacije Saveza crnogorskih društava Slovenije je u cilju uređivanja statusa crnogorske nacionalne manjine u Republici Sloveniji, s obzirom na činjenicu da u Sloveniji narodi s područja bivše Jugoslavije nemaju priznat status nacionalne manjine (kao takvi se ne nalaze u Ustavu). Uređivanje statusa u državama življenja je bitan preduvjet za djelovanje u svojoj sredini, ali i za povezivanje u šire asocijacije. Istakao je primjer Hrvatske države u pravnoj regulativi za zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina, osiguravanja prostora i financijske podrške za njihovo programsko djelovanje, čega u Sloveniji nema. Formirali su Savez saveza (čine ga pripadnici tzv. novih manjina) preko koga su uspjeli osigurati donošenje Deklaracije koja je usvojen u parlamentu i u kojoj (prvi put) piše da Crnogorci (kao i ostali pripadnici naroda bivše države) žive u Sloveniji. Pri Vladi je formirano Vijeće sastavljeno od predstavnika svih nacionalnosti i predstavnika Vlade Slovenije, koje je bilo partner u komunikaciji s državom. Sa novom Vladom je to ukinuto.

Lazar Radulović: Godinama crnogorska udruženja na Kosovu poduzimaju niz aktivnosti za priznavanje statusa nacionalne zajednice Crnogorcima. Do marta mjeseca bi trebali postati ustavno priznata kategorija, a time i dobiti mjesto u parlamentu Kosova (priznate manjine imaju 20 garantiranih mjesta u parlamentu plus mjesta temeljem ostvarenog izbornog rezultata). Formiran je Savez crnogorske dijaspore Kosova (tri udruženja) – u cilju zajedničkog djelovanja na ostvarivanju osnovnih ciljeva. Financiranje nacionalnih manjina se vrši preko Kancelarije predsjednika Vlade u ukupnom iznosu od 100.000 € (koji se raspoređuju na izabrane projekte iz natječaja). Problem su tzv. raseljena lica, s Kosova, koji su smješteni u Crnoj Gori, i njihov povratak (i pored organizirane posjete svojim napuštenim domovima nitko od njih se nije vratio). Do prije rata bilo je oko 30.000 Crnogoraca na Kosovu a danas je oko 1.000. Suštinsko pitanje crnogorske nacionalne manjine na Kosovu je egzistencijalno, jer je njihov fizički opstanak upitan i tu je nužna pomoć Crne Gore, pa

su i projekti koji se pokreću više ekonomski a manje kulturološki obojeni.

Miroljub Orlandić: „*Položaj i status iseljenika iz Crne Gore u Makedoniji*“. U Ustavu Makedonije Crnogorci kao nacionalna manjina su u kategoriji ostalih (nijesu imenovani). U osnovi se može reći da se radi o negativnom odnosu države prema nacionalnim manjinama. Broj pripadnika crnogorske nacionalne manjine po popisu 2002. u odnosu na prethodni je prepolovljen (oko 2300). Čak se i u pripremi za novi popis za popisivače ne predviđaju pripadnici nacionalnih manjina iz kategorije ostali. Crnogorska nacionalna manjina u Makedoniji nema problem s integracijom (primjer da su 15 pripadnika crnogorske nacionalne manjine univerzitetski profesori, brojni ugledni umjetnici i javni radnici i sl.). Problem je u izrazitoj asimilaciji. Da biste koristili pravo na upotrebu jezika morate učestvovati u strukturi stanovništva na lokalnom nivou s preko 20%. U institucijama koje se ave problematikom nacionalnih manjina nema pripadnika crnogorske nacionalne manjine. U obrazovnom sustavu pojedini nastavni programi u osnovi negiraju postojanje crnogorske države i sl. Predstavljani su glavni projekti (tri) koje Zajednica Crnogoraca u R. Makedoniji realizira i kojima se na znanstvenoj osnovi i dokumentirano predstavlja odnos – crnogorski iseljenici, makedonska država – položaja, statusa, razine prava i povijesna dimenzija doseljavanja; međudržavni odnosi od prvog braka (Vladimira i Kosare) do danas („*Demografsko migracijske karakteristike građana Makedonije porijeklom iz Crne Gore i identifikacija crnogorske manjine u Makedoniji*“; „*Makedonsko – crnogorski odnosi od srednjeg vijeka do danas*“; „*Mreža za multikulturalno društvo*“).

Dragutin Lalović; Danilo Ivezić, Radomir Pavićević i Dušan Mišković (NZCH): Suštinsko pitanje nas u R. Hrvatskoj jeste kako se integrirati a da se pri tom sačuva vlastiti identitet s obzirom na činjenicu da se nalazimo između dvije krajnosti asimilacije i getoizacije. Preduvjet za ostvarivanje tzv. općih i posebnih prava i sprečavanje kolizije je u demokratskoj organizaciji NZCH (bez nasilja kolektiviteta nad individualitetom) kao saveza udruženja, što bi trebao biti model udruživanja na široj osnovi kao Savez nacionalnih zajednica. Strateški partneri NZCH u Crnoj Gori bili su Matica crnogorska i Hrvatsko građansko društvo CG u smislu prvih koraka gradnje mostova suradnje dvije država. U procesu regionalnog i šireg povezivanja nužno je usložiti međusobne veze tako da iz integriranih veza prirodno proističe Savez, odnosno da eventualno formiranje saveza bude prirodna posljedica takvih odnosa. Pripadnici crnogorske nacionalne manjine u RH (kao i pripadnici ostalih nacionalnih manjina) su organizirani po dvije osnove. Kroz udruge i vijeća; preko prvih ostvaruju svoja prava na očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta u okviru izgradnje tzv. kulturne autonomije (s mogućnošću okupljanja svih onih koji potiču iz Crne Gore i prijatelja), a preko drugih ulaze u sferu političkih prava s mogućnošću utjecaja na jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave za kvalitetnije uređivanje odnosa, zaštite nacionalnih prava i boljeg življenja na tom prostoru. Članovi vijeća i predstavnici crnogorske nacionalne manjine mogu biti samo oni koji su se izjasnili kao Crnogorci i kao takvi upisan u birački spisak. Isto pravo se i primjenjuje kod njihovog izbora (svake 4-te godine). Na zadnjim izborima 2011. godine od ukupno 151 izabranog predstavnika i člana vijeća crnogorske nacionalne manjine u RH 150 su kandidati NZCH i njenih članica. Vijeća, predstavnici i udruge usklađuju svoje programe djelovanja. Programe udruga temeljem javnog natječaja (prijavljuju se programi) sufinancira Hrvatska država preko Savjeta za nacionalne manjine, dok jedinice lokalne i regionalne samouprave osiguravaju sredstva za rad vijeća i predstavnika, tzv. hladni pogon, a jedan broj njih i programska sredstva. Od NZCH se ne živi za nju se živi. Programi na ostvarivanja kulturne autonomije svojom kvalitetom postaju sastavnim dijelom kulturnih događanja sredine u kojoj živimo što smatramo velikim uspjehom. Posebno je značajno što je javnosti Hrvatske predstavljen veliki broj mladih umjetnika iz Crne Gore iz različitih područja od pijanista, gitarista, violinista, opernih pjevačica, preko slikara, kipara, režisera do književnika i glumaca – nekima od njih to je bio prvi nastup izvan granica Crne Gore. Ujedno je s javnim i kulturnim radnicima i znanstvenicima crnogorskog pod-

rijetla koji žive u Hrvatskoj organiziran niz događanja u okviru Kulturnih manifestacija, Dana crnogorske kulture i Izdavaštva. NZCH je objavila oko šezdesetak naslova u okviru biblioteka „*Plodovi veza*“, „*Svjedočanstva vremena*“, „*Luča*“ i „*Zelene sveske*“. Prekogranična suradnja s crnogorskim udruženjima na konkretnim programima ostvarena je uspješno s udruženjima „Morača“ - Kranj, Zavičajno društvo Plava i Gusinja - Kranj, „Krstaš“ - Lovćenac, „Luča“ - Bosanska Gradiška, „Njegoš“ - Banja Luka, Udruženjem Crnogoraca Beograda. Posebno značajnom je istaknuta manifestacija „*U slavu Njegoša*“ – obilježavanje 200-te godišnjice njegovog rođenja – u okviru koje će gradu Cetinju biti poklonjena skulptura koju je izradio Dimitrije Popović, biti organizirana izložba „*Misterijum Luča mikrokozma*“ i predstavljanje NZCH i njenih članica na proslavi na Cetinju u 7. mjesecu 2013.

Nakon rasprave učesnici sastanka usvojili su slijedeće **zaključke**:

- Učesnici su skup ocijenili uspješnim, posebno kao značajan i važan oblik međusobnog upoznavanja, razmjene iskustava i informiranja.
- Predloženo je da se u komunikaciji i službenim nazivima (odbora i tijela u Crnoj Gori) umjesto nekritički prihvaćenog pojma dijaspora koristi naziv *iseljenici* (iseljeništvo, iseljeničke organizacije i sl.) tim više jer naziv dijaspora u osnovi znači nešto drugo od onog što konzumenti ovog termina u Crnoj Gori i šire misle da jeste.
- Na skupu su konstatirane krajnosti u položaju i statusu pripadnika crnogorske nacionalne manjine u državama življenja od egzistencijalne ugroženosti na Kosovu (gdje prioritet nije nacionalni i kulturni identitet) do zakonski visoko postavljenih normi na zaštiti prava uz relativno solidnu financijsku podršku realizacije programa za njihovu punu afirmaciju, pa shodno tome i različiti stupanj dostignutih prava u različitim državama.
- Neposredni rezultati ovakvih susreta nužno trebaju rezultirati razmjenom kvalitetnih programa u okviru tzv. prekogranične suradnje, a strateški formiranjem regionalne pa dalje i širih oblika organiziranosti.
- Svako od udruženja zainteresirano za ovakav oblik kontakta i suradnje bi trebalo biti domaćinom sastanka (maksimalno dva godišnje). Teme sastanaka će se precizirati prije termina održavanja kako bi se izbjegle improvizacije i sastajanje radi sastanka. Iz tih susreta bi se definirala a) Strategija iseljenika prema Crnoj Gori i b) na koga se može računati i s kim nastaviti suradnju u cilju stvaranja regionalne organizacije i dalje prema širim europskim i svjetskim oblicima.
- Institucionalizaciju ne treba određivati rokovima. Cilj je napraviti moćno udruženje koje će pomoći svima nama pojedinačno i zajedno u osnovnoj zadaći odnosa i komunikacije s Crnom Gorom vodeći računa o tome da se ne miješamo previše, da se uključujemo kad treba; udruženje koje će biti ravnopravni partner u razgovorima s Crnom Gorom.
- Učesnici skupa sljedeću 2013. godina proglašavaju godinom Njegoša, s preporukom da se u svim sredinama organizira određeni broj programskih aktivnosti posvećenih Njegošu kao državniku, vladici, filozofu i pjesniku kojima bi se na dostojan način obilježila 200-ta godišnjica njegovog rođenja.

Danilo Ivezić

„*Crnogorski glasnik*“ izlazi uz financijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji „*Glasnika*“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

Ovaj broj objavljen je i uz potporu predstavnika crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke županije gospodina Vujadina Prelevića.

PONOVLJENA OSNIVAČKA SJEDNICA KOORDINACIJE VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

Dana 10.11.2012. godine u Crnogorskom domu u Zagrebu održana je ponovljena osnivačka sjednica Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske. Za predsjedavajućeg do izbora predsjednika Koordinacije prisutni su jednoglasno izabrali prof. emer. dr. sc. Veselina Simovića, koji je na početku rada prisutne ukratko informirao o razlozima ponavljanja osnivačke sjednice, a nakon toga utvrdio da sjednici prisustvuje više od polovine predsjednika vijeća crnogorske nacionalne manjine područne (regionalne) samouprave, sukladno članku 33. stavku 4. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Svi prisutni su dostavili u pismenom obliku odluke o pristupanju Koordinaciji vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske, donesene na sjednicama vijeća (sukladno članku 33. Ustavnog zakona) i od strane predstavnika (sukladno članku 34. Ustavnog zakona).

Potom se pristupilo potpisivanju Sporazuma o osnivanju Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske. Sporazum o osnivanju Koordinacije potpisali su, temeljem prethodno donesenih odluka i ovlaštenja za potpisivanje, predsjednici vijeća crnogorske nacionalne manjine područne (regionalne) samouprave: prof.emer.dr.sc. Veselin Simović (predsjednik Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba), Vukašin Jaramaz (predsjednik Vijeće crnogorske nacionalne manjine Primorsko-goranske županije) i Radomir Noveljić (predsjednik Vijeće crnogorske nacionalne manjine Splitsko-dalmatinske županije) te predstavnici crnogorske nacionalne manjine područne (regionalne) samouprave: Vujadin Prelević (predstavnik crnogorske nacionalne manjine u Zagrebačkoj županiji) i Radmila Fintić (predstavnica crnogorske nacionalne manjine u Vukovarsko-srijemskoj županiji).

Nakon rasprave prisutni članovi su jednoglasno usvojili Statut Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske, a potom pristupili izboru predsjednika i zamjenika predsjednika Koordinacije. Za predsjednika Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske izabran je prof. emer. dr. sc. Veselin Simović, a za zamjenika predsjednika Koordinacije izabran je Radomir Noveljić. Prisutni su jednoglasno za tajnika izabrali Danila Ivezića.

Program rada i Financijski plan Koordinacija će donijeti na prvom sastanku nakon dostavljanja Rješenja o registraciji nadležne službe Ministarstva uprave, sukladno planovima vijeća i predstavnika članova Koordinacije.

PREDSTAVLJANJE CRNOGORACA U MEDIJIMA

TV Jabuka

9.11. *Reportaža iz Crnogorskog doma – organizacija i djelovanje manjinskih udruga i vijeća* (Dušan Mišković, Milanka Bulatović i Danilo Ivezić)
15.11. *Emisija „Manje je više“* (učesnik Dušan Mišković)

Radio MARTIN

25.11. *Crnogorska nacionalna manjina u Zagrebu – programi i aktivnosti* (učesnici: Dušan Mišković i Danilo Ivezić)

SJEDNICA PREDsjedništva NACIONALNE ZAJEDNICE CRNOGORACA HRVATSKE

Četvrta sjednica Predsjedništva Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, koju je sazvao i vodio njen predsjednik dr. sc. Radimir Pavićević, održana je 17.11.2012. godine u prostorijama Crnogorskog doma u Zagrebu. Nakon što je predsjednik NZCH konstatirao da sjednici prisustvuje osam od trinaest članova Predsjedništva čime su stečeni uvjeti za pravovaljano odlučivanje, Predsjedništvo je jednoglasno verificiralo zapisnik 3. sjednice Predsjedništva NZCH, a potom se pristupilo razmatranju usvojenog dnevnog reda sjednice.

Prijedlog Programa rada udruženja članica NZCH i NZCH za 2013. godinu. U uvodnom obrazloženju predsjednik NZCH Radimir Pavićević je naznačio novine koje Savjet za nacionalne manjine uvodi u prijavama za programe u 2013. godini kao i novine u obrascima za prijavu. Također je upozorio da se sufinanciraju programi namijenjeni ostvarivanju *kulturne autonomije* u okviru četiri cjeline: *Kulturni amaterizam, Informiranje, Izdavaštvo i Kulturne manifestacije.*

U pripremi za sjednicu udruge članice NZCH su na sjednicama svojih tijela trebale utvrditi prijedlog programa za 2013. godinu sukladno uputama Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske dostavljenim svim članicama od strane tajnice NZCH Milanke Bulatović. Posebni naglasak u raspravi je stavljen na program Kulturnog amaterizma koji spada u tzv. kategoriju proizvođenja programa i koji u osnovi pokazuje sposobnost i mogućnost svakog udruženja.

U nastavku realizacije ove točke dnevnog reda svoje prijedloge Programa rada za 2013. godinu iznijeli su prisutni članovi Predsjedništva i prisutni predsjednici udruge.

U informativnoj djelatnosti i u 2013. godini nastavlja se s izlaženjem „*Crnogorskog glasnika*“ (i dalje kao dvomjesečnik) s naglaskom na povećanje broja priloga iz udruge i kvalitetu, uz zadržavanje broja stranica kao i u 2012. (48-56). (prijedlog programa je podnio dr. sc. Zoran Drašković, glavni i odgovorni urednik)

U izdavačkoj djelatnosti planirano je izdavanja tri knjige: B. Kovač „*Rekvijem za kapitalizam*“; D. Popović „*Proces Kafkinog preobražaja*“; „*Prva antologija suvremene ženske poezije Crne Gore*“ četiri autorice: Bakić, Ruth-Stefanović, Tripković i Nelević-Martinović. (prijedloge programa podnio je predsjednik Savjeta za izdavaštvo NZCH prof. dr. sc. Dragutin Lalović)

U Kulturnim manifestacijama planirane su četiri cjeline: *Petrovdanski sabor, Perojska fešta, Lučindanski susreti i Dani crnogorske kulture.* Prve tri cjeline su u realizaciji povjerene udrugama iz Rijeke, Peroja i Zagreba. U *Danima crnogorske kulture*, kao i u 2012. planirani su *Dani crnogorskog filma* u suradnji s Crnogorskom kinotekom, tri izložbe akademskih slikara iz Crne Gore u suradnji s Centrom za očuvanje tradicije i kulture manjina Crne Gore i Ministarstvom kulture Crne Gore te koncerti u suradnji s Muzičkom akademijom Cetine i Ministarstvom kulture Crne Gore.

Prijedlozi su predati na za to propisanim obrascima. Dostavljene prijedloge će prekontrolirati tajnica NZCH i u kontaktu s udrugama predlagačima, ako je potrebno, dopuniti i eventualno napraviti potrebne izmijene. Temeljem prethodno navedenog Predsjedništvo je utvrdilo Prijedlog programa za ostvarivanje kulturne autonomije u 2013. i Prijedlog Financijskog plana za 2013. godinu, koji će biti dostavljeni Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Izveštaj o realizaciji Programa za 2012. godinu. Planirane programske aktivnosti u 2012. godini ostvarene su sukladno planiranoj dinamici u sve četiri programske cjeline.

Predsjedništvo je donijelo zaključak kojim se obavezuje predsjednik NZCH da izvidi mogućnost podmirivanja troškova prijevoza Zbora „Montenegro“ u Pulu na koncert „*Večer crnogorske pjesme i sevdalinke*“ iz sredstava koja su namijenjena programskoj cjelini *Dani crnogorske kulture*, budući da navedena aktivnost prelazi granice Kulturnog amaterizma.

Predsjedništvo je u cilju poboljšanja rada udruge iz Karlovca usvojilo Zaključak da se Udruženje Crnogoraca „Obod“ Karlovac programski veže uz Zagreb preko kojeg bi se pokrenuli

određeni programi i njihova realizacija u Karlovcu. U realizaciji zahtjeva za osiguravanjem prostora za rad udruge uključiti će se Predsjedništvo NZCH koje će ostvariti kontakt s nadležnim strukturama lokalne i regionalne samouprave i na taj način pokušati pronaći odgovarajuće rješenje.

U dogovoru s Antifašističkim udruženjem Hrvatske dogovoreno je predstavljanje knjige Vlada Vujovića „Klos“ u Zagrebu u prvoj polovici 2013., a preko njihovih organizacija i u Rijeci i Puli što predstavlja obvezu udruženja u ovim sredinama. Predsjedništvo ponavlja svoj zaključak vezan uz predstavljanje knjiga izdavačke djelatnosti posebno o knjizi Dragana Radulovića „*Davo u tranzicionom Disneylandu*“ kao obvezu svakog udruženja.

Financijski izvještaj NZCH i njenih članica o utrošku sredstava za period 1.1. - 30.9. (predan Savjetu za nacionalne manjine sukladno rokovima i zahtjevima) Predsjedništvo prihvaća u cjelini.

Zadaci i obveze do kraja 2012. godine. Prisutni članovi Predsjedništva i predsjednici udruge su upozoreni na rokove za realizaciju programskih obveza do kraja ove godine, kao i obveze koje slijede temeljem izrade izvještaja, financijskih i programskih, o utrošku sredstava i realizaciji programa u 2012. temeljem utvrđenih Kriterija od strane Savjeta za nacionalne manjine jer su ti izvještaji preduvjet nastavka sufinanciranja u narednoj godini.

SJEDNICA PREDSJEDNIŠTVA DRUŠTVA „MONTENEGRO“ ZAGREB

Na 9. sjednici Predsjedništva Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb – koju je sazvao i vodio predsjednik Dušan Mišković, a održana je 6.11.2012.g. u Crnogorskom domu u Zagrebu – najprije je izvršena analiza programa Lučindanskih susreta 2012. Realizirani program Lučindanskih susreta 2012. ocjenjen je vrlo uspješnim, kako u dijelu izvršenih zadataka članova Predsjedništva i ostalih članova, tako i uspješnosti same manifestacije. Usvojena je informacija o ukupnim financijskim sredstvima susreta 2012., a detaljni financijski podaci bit će predloženi u Izvještaju za 2012.g. Zaključeno je potrebno još jedanput posebno zahvaliti pismom Gradu – Gostu Tivtu, gradonačelniku Milanu Bandiću, Savjetu za nacionalne manjine te svim sponzorima.

Potom je Dušan Mišković uvodno informirao o Javnom pozivu nevladinim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za predlaganje programa za ostvarivanje kulturne autonomije iz područja: informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora, koji će se sufinancirati sredstvima iz Državnog proračuna Republike Hrvatske u 2013. godini (potpore za programe ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina), kojeg je objavio Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Nakon rasprave usvojen je prijedlog Programa Društva „Montenegro“ u 2013. godini. U okviru programa *Manifestacije* predloženi su Lučindanski susreti 2013., a u okviru programa *Kulturni amaterizam* realiziralo bi se 10 izložbi (u galeriji „Montenegrina“) i poduprla djelatnost Pjevačkog zbora „Montenegro“; u tom cilju treba zatražiti sredstva za osiguranje kvalitetnijeg rada i preduvjeta rada pjevačkog zbora (priprema i izrada muzičke instrumentalne matrice koja će podići razinu i kvalitetu uvježbavanja i nastupa) te sredstva za nastupe pjevačkog zbora u RH i regiji (međunarodni nastupi). Predložen je i Program predstavljanja kvalitetnih autorskih dokumentarnih i igranih filmova crnogorskih autora, koji bi se jednom mjesečno prikazivali u Crnogorskom domu.

Milanka Bulatović izvijestila je o pristiglim dopisima crnogorskih udruženja (Pula, Gradiška i Banja Luka-BiH), koji su izrazili želju da u njihovim programima s različitim povodom (crnogorske večeri, dani crnogorske kulture, obilježavanja godišnjica rada udruženja i sl.) gostuje pjevački zbor „Montenegro“. Prisutni su jednoglasno podržali program nastupa pjevačkog zbora „Montenegro“ 10.11.2012.g. u Istarskom narodnom kazalištu - Gradskom kazalištu u Puli, na Koncertu crnogorske pjesme i sevdalinke, kojeg je inicijator Zajednica Crnogoraca Pula.

IZBORNA SKUPŠTINA DRUŠTVA CRNOGORACA BUJŠTINE

Za uspješno provedene aktivnosti tijekom proteklog mandata javnu pohvalu je dobilo Društvo Crnogoraca Bujštine na nedavno održanoj Skupštini crnogorske Nacionalne zajednice koja je održana u Zagrebu. Bilo je to veliko priznanje za dosadašnje vodstvo i članstvo Društva Crnogoraca Bujštine koje je istaknuto kao trenutno najaktivnija zajednica Crnogoraca u Hrvatskoj. Nakon toga je uslijedila izborna Skupština Društva Crnogoraca s ovoga prostora koja je 21.11.2012.g. održana u prisutnosti njihovih prijatelja i pobornika. Radna skupina je razriješila dosadašnje čelništvo udruge i izabrala novo.

Povjerenje za mjesta u novoizabranom predsjedništvu dobili su Radovan Medojević, Omer Hasanović, Emil Rovčanin, Sanja Bosnić, Milanka Marić, Božidar Caković i Vasiljka Rotar.

Ponovno je jednoglasnom odlukom potvrđen dosadašnji predsjednik Radovan Medojević. U izvještaju za proteklo jednogodišnje razdoblje prisutne je upoznao s provedenim aktivnostima o kojima dobrim dijelom govori i najnovije priznanje iz središnjice Društva.

– Sa zadovoljstvom mogu reći da su program naših aktivnosti prepoznale i jedinice lokalne samouprave u Umagu, Bujama i Novigradu, te kulturne institucije među kojima i ZT Fulvio Tomizza. Za svu iskazanu potporu smo im zahvalni, uz nadu da će suradnja potrajati. Ostaje nam i dalje se angažirati oko iznalaženja prostora za još plodonosnije aktivnosti. Zahvalan sam vam na iskazanom povjerenju za novi mandat koji ću nastojati odraditi kako to najbolje znam i umijem, naravno uz pomoći i potporu svih vas. Samo tako možemo ostvariti planove na zadovoljstvo svih članova – kazao je novi, odnosno stari predsjednik Društva Crnogoraca Bujštine Radovan Medojević.

Na kraju je predsjednik sve članove udruge izvijestio da je u tijeku izrada monumentalne skulpture Petra Petrovića Njegoša vezano za njegovu 200.-tu godišnjicu rođenja. Ista će po dovršetku biti postavljena na Lovćenu u srpnju iduće godine. Kako još nedostaje potrebnih sredstava da se obave završni radovi čelni čovjek crnogorske zajednice Bujštine apelira na donatore čija imena će biti upisana u Povelju dobročinstva na Lovćenu. Na taj svečani čin postavljanja biste velikog pjesnika i crnogorskog vladike.

(Izvor: Informativno-revijalni mjesečnik BUJŠTINA/IL BUIESE, br. 94)

MATICE SLOVENSКИH ZEMALJA ZAJEDNO U EU

Generalni sekretar Matice crnogorske Marko Špadijer pozvao je predstavnike matica slovenskih zemalja da sljedeće godine aktivno učestvuju u obilježavanju 200. godišnjice rođenja Petra II Petrovića Njegoša. Špadijer se sa kolegama sreo na sastanku predstavnika matica slovenskih zemalja, koji je 7. decembra održan u sjedištu Foruma slovenskih kultura u Ljubljani.

Predstavnici Matice slovenačke, Matice slovačke, Matice crnogorske i Matice srpske planiraju zajednički nastup u zemljama EU i saradnju oslobođenu elemenata panslovenske retorike. Sastanak je organizovan na inicijativu Matice slovenačke, u cilju dogovora o zajedničkom nastupu u zemljama EU i projektima koji bi mogli biti realizovani u budućnosti. Na sastanku je i dogovoreno da jedna crnogorska knjiga bude prevedena u devet slovenskih zemalja. Istovremeno, u Crnoj Gori imaćemo devet, na crnogorski jezik do sada neprevedenih naslova.

– Polazni elementu su jasni. Civilizovan, demokratski, organizovan nastup. U tom smislu, inicijativa Matice slovenske, na čiji smo se poziv okupili u Ljubljani, dobrodošla je. Svi smo se složili da je korisna – kazao je za Pobjedu generalni sekretar Matice crnogorske Marko Špadijer.

Prvi veliki, zajednički projekat matica slovenskih zemalja biće realizovan na tlu Francuske.

– Forum slovenskih kultura, pod okriljem UNESKO, u maju iduće godine, organizovaće u Parizu veliku izložbu arhivskih dokumenata koja se odnose na glavne gradove slovenskih zemalja. Očekuje se da sve matice slovenske u saradnji sa odgovarajućim institucijama svojih zemalja aktivno rade na pripremi tog velikog događaja – istakao je Marko Špadijer.

Zbog objektivnih razloga i međusobnih podozrenja sa skupa su izostali predstavnici matica nekoliko slovenskih zemalja.

– Dogovorili smo se da posvećeno djelujemo na prevazilaženju podozrenja. Funkcionisaćemo kao Evropa u malom. Svako će njegovati svoje osobnosti i samostalnost. Sarađivaćemo respektujući naše različitosti. Zajednički nastup će nas činiti dostupnijim i zanimljivijim našim prijateljima u neslovenskim zemljama – poručio je Špadijer.

Na sastanku u Ljubljani je dogovoreno da se predstavnici matica slovenskih zemalja ponovo sastanu u avgustu 2013. godine, u gradu Martinu, u Slovačkoj, na proslavi 150. godišnjice osnivanja Matice slovačke. Do tada, biće pripremljen Katalog matica slovenskih, informativna publikacija čiji je cilj da olakša međusobnu komunikaciju. Predstavnici svih matica slovenskih u Slovačku će doći sa konkretnim prijedlozima projekata koje kandiduju za realizaciju.

FORUM SLOVENSКИH KULTURA

Forum slovenskih kultura međunarodna je institucija oformljena 2004. godine sa ciljem njegovanja i razvijanja vrijednosti i tradicije slovenskih zemalja. Promoviše saradnju između slovenskih zemalja na polju kulture, obrazovanja i nauke, podstiče razmjenu i zajedničke projekte. Predsjednik Foruma je Andreja Rihter. Članice Foruma su: Slovenija, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Makedonija, Crna Gora, Rusija, Srbija i Ukrajina. Češka, Poljska i Slovačka imaju status posmatrača.

V. Simunović

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 9. decembar 2012.g.)

PREVOD „GORSKOG VIJENCA“ PREDSTAVLJEN U PARIZU

Izdavačka kuća *L'Age d'Homme* predstavila je dvojezično izdanje velikog djela vladike i gospodara Crne Gore Petra II Petrovića Njegoša *Gorski vijenac*, u salonu „Victor Faure“ u Parizu.

Stihove iz *Gorskog vijenca*, na francuskom jeziku, govorila je glumica i pjesnikinja Sarah Jalbert, a na crnogorskom jeziku glumac Crnogorskog narodnog pozorišta Slobodan Marunović. Prevod *Gorskog vijenca* na francuski jezik objavljen je u kolekciji *Slovenski klasici* izdavačke kuće *L'Age d'Homme*. Njegošev epsko-dramski spjev na francuski jezik preveli su Vladimir André Čejović i Anne Renoue. Pomocija je izazvala je veliko interesovanje pariske publike. O prevodu i djelu govorili su prevodioci.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 11. decembar 2012.g.)

EVIDENTIRANA NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturnih dobara i Narodni muzej Crne Gore organizovali su u periodu od 1. do 20. novembra, na čitavoj teritoriji Crne Gore, evidentiranje elemenata nematerijalne kulturne baštine, njihovu očuvanost, stanje i održivost.

Kako je saopšteno iz Ministarstva kulture Crne Gore, izvršen je inventar ili popis oko 300 održivih elemenata nematerijalne kulturne baštine. Pojedini elementi baštine će u sljedećim fazama stručne obrade dobiti status nematerijalno kulturno dobro, što podrazumjeva zaštitu i očuvanje u skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara. Dio nematerijalne baštine evidentirali su šest stručnih timova sa 43 člana. U rekognosciranju nematerijalne kulturne baštine Crne Gore učestvovali su i predstavnici opštinskih institucija kulture i organa lokalne uprave nadležnih za kulturu i društvene djelatnosti. Ministarstvo je saopštilo da se, uporedo sa terenskim istraživanjem, sprovode i aktivnosti na izradi elaborata o utvrđivanju kulturne vrijednosti za pojedine elemente nematerijalne kulturne baštine. Nematerijalna kulturna baština, do sada, u našoj zemlji nije bila valorizovana s aspekta zaštite kulturnih dobara.

NEMATERIJALNO KULTURNO DOBRO

Nematerijalno kulturno dobro može biti: jezik, govor, usmeno predanje, usmena književnost ili drugi usmeni izraz, izvođačka umjetnost, običaj, obred i svečanost, znanje ili vještina vezana za prirodu i svemir, kultno i znamenito mjesto ili tradicionalni zanat i vještina.

Zbog značaja nematerijalne kulturne baštine, kao jednog od ključnih segmenata prepoznavanja i definisanja kulturnih identiteta, kroz koju se promovise, održava i razvija kulturni diverzitet i kreativnost, i zbog bojazni da u eri savremenih medija i tehnologija ova živa kultura iščezne, Ministarstvo kulture je Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2012. godinu, preciziralo aktivnosti na evidentiranju i zaštiti i tog segmenta baštine. U posljednjih nekoliko godina stvarani su uslovi za valorizaciju nematerijalne kulturne baštine, prije svega ratifikovanjem UNESCO Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, 2009.g., a potom donošenjem Zakona o zaštiti kulturnih dobara, 2010. godine, kojim su, osim materijalnih

kulturnih dobara, prepoznate i vrijednosti nematerijalnih, kao dijela ukupne kulturne baštine Crne Gore. Shodno odredbama ovog Zakona nematerijalno kulturno dobro je ljudsko umijeće, izražaj, vještina ili izvođenje, kao i predmet, rukotvorina, instrument ili prostor koji je sa tim povezan, koje zajednice, grupe i, u pojedinim slučajevima, pojedinci prepoznaju kao dio svoje kulturne baštine.

Početku procesa valorizacije i očuvanja nematerijalne kulturne baštine prethodilo je stvaranje neophodnih normativnih, institucionalnih i kadrovskih uslova. Između ostalog, Ministarstvo kulture je donijelo brojna podzakonska akta i sa referentnim predavačima UNESCO organizovalo višednevne radionice i obuke za stručnjake u zaštiti nematerijalne kulturne baštine, predstavnike lokalne zajednice i NVO sektora.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 9. decembar 2012.g.)

CEKUM U KRANJU

U četvrtak 13. decembra 2012. godine je, u Prešernovom pozorištu u Kranju, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore, u saradnji i organizaciji crnogorskog društva „Morača“ Kranj, počasnoga konzulata Crne Gore i ambasade Crne Gore u Sloveniji, izveo Poetsko muzički program multimedijskog značaja. Program su izveli najznačajniji predstavnici bošnjačke, hrvatske, muslimanske, romske i albanske književnosti, kao i muzički stvaraoci, pripadnici pomenutih manjina iz Crne Gore. Dvorana Prešernovog pozorišta je bila puna. Bili su prisutni predstavnici ambasada i konzularnih predstavništava u Sloveniji, predstavnici društveno političkog života iz Kranja i Ljubljane, predstavnici crnogorskih i ostalih društava sa sjedištem u Kranju i Ljubljani. Pozdravnu riječ su imali: dr. Derviš Selhanović, direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina, ambasador Crne Gore u Sloveniji Nj.E. Ivan Milić, gradonačelnik Kranja g. Mohor Bogataj i predsjednik Društva „Morača“ Čedo Đukanović. Prisutni u prepunoj dvorani pozorišta program su prihvatili sa oduševljenjem. Cilj ovog i sličnih programa je afirmacija suživota i tolerancije u Crnoj Gori i potvrda da je multikulturalizam jedna od temeljnih vrijednosti savremene Crne Gore.

Momo Savović

Iz našeg 67. broja čitaoci su saznali da je Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba započelo znanstvenoistraživački projekt „Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću“. Rezultate cijelog projekta trebalo bi objaviti u posebnoj publikaciji, a u „Crnogorskom glasniku“ će, u nastavcima, biti objavljeni dijelovi feljtona u kojem gospodin Željko Karaula – doktorand povijesti na Hrvatskim studijima u Zagrebu i rukovodilac tog projekta – na popularan način prikazuje političke i kulturne veze dr. Sekule Drljevića sa Zagrebom i Hrvatskom.

Željko Karaula

Dr. SEKULA DRLJEVIĆ – PRILOZI ZA BIOGRAFIJU OBZORI HRVATSKO-CRNOGORSKIH VEZA (VIII. DIO)

Sekula Drljević kao «spasitelj i tvorac Nezavisne Crne Gore» (1941.) i početak «zemunskog» razdoblja čekanja nove prilike za Crnu Goru

Nakon sloma Kraljevine Jugoslavije u kratkotrajnom travanjskom ratu 1941. godine područje Crne Gore okupirala je Kraljevina Italija (Talijani 17. travnja ulaze u Cetinje i Podgoricu), čime je Crna Gora po Bečkom sporazumu od 21./22. travnja 1941. ministra vanjskih poslova Italije i Njemačke Galeazza Ciana i Joachima von Ribbentropa pripala talijanskoj interesnoj sferi, pri čemu je Ribbentrop potvrdio Hitlerove smjernice da se crnogorsko pitanje tiče isključivo Italije.

Savić Marković Štedimlija

Tri tjedna prije tih prijelomnih događaja Sekula Drljević se već tijekom Simovićevog časničkog puča od 27. ožujka 1941. sklonio iz Zemuna u Zagreb kod svog prijatelja Josipa Balena, inače sveučilišnog profesora na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Beogradu, člana HSS-a povezanog s radikalnijim hrvatskim krugovima u Zemunu i Zagrebu. Njegov dolazak u Zagreb pozdravio je ustaški «Hrvatski narod» 13. travnja, očekujući od Drljevića kao budućeg čelnika nove Crne Gore saveznika Nezavisnoj Državi Hrvatskoj (NDH). Nakon pomnog praćenja političke situacije tijekom travnja i početkom svibnja 1941. i nakon niza razgovora s dr. Ivanom Pernarom iz HSS-a i novinarom Savićem Markovićem Štedimlijom te pozitivnih talijanskih signala iz Crne Gore i redova crnogorskih federalista, Drljević se 12. svibnja 1941. preko Dubrovnika uz podršku vrhova ustaške vlasti slavodobitno vraća u Crnu Goru. Podgorički list «Zeta», od 12. svibnja 1941. na cijeloj naslovnoj stranici objavljuje članak posvećen Sekuli Drljeviću, pod naslovom «Živio narodni Učitelj i vođa Dr. Sekula Drljević! I Dobro nam došao», a u kojem je Drljević objavio svoj pozdrav «Braćo Crnogorci».

Još 1918. mnogi predstavnici starog režima kralja Nikole, kasnije većinom uključeni u redove crnogorskih federalista (CF), nisu htjeli da prihvate novonastalo stanje i maštali su o staroj veličini Crne Gore i vrijednostima koje su nepovratno nestale. Oni su postali ljuti protivnici mlade jugoslavenske države i njene demokracije. Drljević na prvi pogled nije pripadao među njih, on je lakše prihvatio političke promjene u Jugoslaviju, uključio se aktivno u politički život i stvarao nove političke vizije, dugo u suradnji s HSS-om i Stjepanom Radićem, ali duh stare Crne Gore do 1918.

Josip Balen

je i dalje živio u njemu. On ga nikada nije zaboravio i potajno je njemu stalno stremio. Nakon sloma Jugoslavije 1941. došlo je njegovo vrijeme. Sada se mogao pojaviti na pozornici Crne Gore kao njen «spasitelj i tvorac». Za Drljevića i crnogorske federaliste povijest je opet počela iz početka, odnosno tamo gdje je i stala 1918. godine.

Nakon što je još 5. svibnja 1941. imenovan od talijanskih civilnih vlasti (grof Serafino Mazzolini) u Savjetodavno vijeće Crnogoraca (uz Drljevića tu su Jovo M. Popović, Dušan Vučinić, Petar Plamenac, Simo Martinović i počasni predsjednik Mihajlo Ivanović, sve članovi CF, čime je formirana kvislinška vlada), Drljević počinje uz talijansku podršku da radi na formalnoj i stvarnoj uspostavi «nezavisne» Crne Gore pod talijanskim patronatom. Upravo je Drljević bio onaj koji je pokušavao zadržati pokolebano jedinstvo u stranci (CF), u kojoj su se pod novim okolnostima neki prvaci stranke povukli u zavjetrinu ili se

nisu slagali s njenom politikom prislanjanja na talijanskog okupatora. Drljević im je u nizu razgovora tumačio da je potrebno dobiti državu, ma kakva da je, prema njegovim riječima: «a onda će budućnost pokazati kojim smjerom ćemo krenuti, pa ako treba i protiv Talijana, ne smijemo opet doći u situaciju kao 1918. godine». Ovo samo govori da je Drljević bio svjestan situacije u kojoj se nalazio, te da ga nije bila svladala politička strast da bude kreator povijesnih događaja, iako je teško povjerovati da to nije bio i samo pokušaj privoljavanja «pokolebanih» članova CF. Svoje ranije stavove o federalizmu Drljević sada lako napušta i opredjeljuje se za nezavisnost Crne Gore, pravdajući se riječima pred svojim stranačkim kolegama: «Meni federalizam nije bio program nego sredstvo da se osnaži ideja crnogorske državnosti i da se maskiram pred progonima režima.» On sada pozdravlja ratni raspad Kraljevine Jugoslavije, koju je smatrao «vještačkom versajskom tvorevinom», doživljavajući njen krah «oslobođenjem Crne Gore od 22-godišnjeg srpskog ropstva».

Sekula Drljević na svečanom ručku održanom u hotelu Grand poslije Petrovdanskog sabora 1941.

Dana 12. srpnja 1941. godine Drljević je glavni govornik na Petrovdanskom saboru kojim je, zajedno s dijelom rukovodstva Crnogorske stranke, proglasio marionetsku tvorevinu «Neovisnu Crnu Goru». Međutim, već slijedećeg dana (13. srpnja) dolazi do velikog ustanka u Crnoj Gori pod vodstvom Komunističke partije Jugoslavije (KPJ) u kojemu je sudjelovalo oko 30.000 ustanika i koji su zauzeli većinu teritorija Crne Gore. Uviđajući time da crnogorski federalisti nemaju širu podršku u narodu Talijani odustaju od svog projekta «Nezavisne Crne Gore», imenuju vojnu upravu i stanje se drastično mijenja, Crna Gora postaje tipično okupirano područje. Iako je Drljević sa svojim suradnicima osnovao novi «Komitet za nezavisnost Crne Gore» uz trenutnu podršku guvernera P. Birolia sve je bilo uzalud, jer je 6. listopada 1941. Komitet od talijanskih vlasti raspušten pri čemu «su Drljević i njegovi suradnici morali napustiti

prostorije improviziranog Komiteta (...) u roku dva sata». Samo nekoliko dana prije 30. kolovoza S. Drljević je održao govor na Radio Cetinju: «Crna Gora, prvo pod imenom Duklje i Zete, pa onda pod imenom Crne Gore, postoji već preko hiljadu godina. Tako dugim državnim životom ne može se pohvaliti ni jedna zemlja na Balkanu, osim Grčke (...). Činjenica što je crnogorski narod uspio kroz tolike vjekove održati svoju državu, nesumnjiv je dokaz njegove političke mudrosti».

ДЕКЛАРАЦИЈА ЦРНОГОРСКОГ САБОРА

ЦРНОГОРСКИ САБОР који се састао на Цетинју на Петровдан 12 јуна 1941 године, у име Црногорског Народа, као највиши орган његових жеља и његових воља, даје ову

Декларацију:

I

Окупација Црне Горе од стране Србије, коју је провела војна Црногорског Народа прокламова т. зв. Велика Народна Скупштина у Подгорцима својом одлуком од 10 новембра 1938 год. престала је.

II

Стављени су ван снаге режим који је био створен у Црној Гори од стране Краљевине Југославије, и Династије Карађорђевића, Видовданског Устава и Устава од 3 септембра 1931 године, који су потјicali од понутог режима, укинути су.

III

Проглашава се суверена и независна Држава Црна Гора у облику Уставне Монархије.

IV

Црногорски Сабор најављује да су сви Црногорци — благодарни Италијанској Окупационој Силани, чијом се заслужном остварило ослобођење његове Домовине и сједињују се уздицама, које постоје између Династије Петровић-Нjegoш и Италијанског Краљевског Дома, с конференцијом у циљу обнове депо уједињен и одлучан од Дуче-а и од Фашистичке Италије — рејшиони да сједине живот и судбину Црне Горе са судбином Италије, успостављајући са њом неке узне солидарности. Наказало би се преступити савезничку споразум, између Црне Горе и Италије, прометак другим ове солидарности и савезничку уласку Црне Горе у војну сферу Рима.

V

Црногорски Сабор, у понутог носилац Врховне Власти Шефа Државе, рејшиони је да успостави Краљевско Намјесништво и да узне Негово Величанство Италијанског Краља и Цара да благоволи одредити Намјесника Краљевин Црне Горе, која ће прогласити Устав.

Убрзо после распуштања Комитета Sekula Drljević, који се после комунистичког устанка sklonio u Dubrovnik kod svoje rođake, dolazi u sve veći sukob s talijanskim vojnim guvernerom na Cetinju Pirziom Birolijem koji ga 16. listopada 1941., pod izlikom da postoji opasnost za njegov život, konfinira preko Zadra, Trsta i Milana za San Remo (Italija) s oznakom «*Senza ritorino*» (bez povratka) u pasošu. Zapravo se guverner Birolino želio riješiti Drljevića koji je i dalje ustrajao da se ostvari koncept «nezavisne» Crne Gore, pri čemu šalje Birolinju niz predstavitki u kojim razčlanjuje situaciju u zemlji. No, glavni razlog je bio u tome što se talijanska okupacijska komanda odlučila za suradnju s velikosrpskim elementom u Crnoj Gori, odnosno četnicima. Oni su nakon gušenja komunističkog uстанka velikom i okrutnom talijanskom intervencijom te represalijama prema civilima i komunističkim «lijevим greškama» stjekali sve više pristasa u zemlji te jačali svoje odrede.

Prema svim podacima Drljević se kratko zadržao u San Remu, te se iskoristivši nehaj svojih čuvara, a potpomognut svojim njemačkim pasošem i svojim prijateljem sada velikim županom u Županstvu pri Poglavniku, a kasnije ministrom NDH za šume i rude Josipom Balenom, krajem 1941. vraća tajno u Zagreb, pri čemu ga Balen privremeno skriva u sanatorij kod dr. Đure Vranešića na Zelengaju. Postojala je opasnost da ga Talijani u Zagrebu kao saveznici NDH ponovno ne deportiraju nazad u Italiju. Već 22. prosinca 1941. Drljević sa nalazi u Zemunu prema izvješću Specijane policije grada Beograda.

(nastavit će se)

Zbog opredjeljenja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske da „temeljito i sistematski istražujemo i obogaćujemo naše poznavanje sudbine crnogorskoga bića na ovim prostorima još od najranijih naseljavanja početkom 15. stoljeća“ – uveli smo rubriku „PRILOZI ZA ANTROPOGEOGRAFSKE STUDIJE“, prvenstveno s namjerom da se ukaže na moguće pravce budućih takvih istraživanja u Hrvatskoj, ali i sa krajnjom željom da njihovi cjeloviti rezultati jednog dana budu uobličeni u odgovarajuću studiju i objavljeni u okviru izdavačkih pregnuća naše Zajednice.

U ovom broju objavljujemo vjerujemo vrlo zanimljiv prilog u kom g. Slobodan B. Medojević ukazuje na rad poznatog hrvatskog naučnika Ivana Ercega; u radu se govori o planiranju jedne migracije Crnogoraca za koju, međutim, nije poznato da li je i sprovedena! Kako je to planiranje – po riječima g. Medojevića – „ostalo potpuno nepoznato crnogorskoj naučnoj javnosti“, očito je da prava proučavanja na osnovu obilja dokumenata tek predstoje.

NASELJAVANJE CRNOGORACA U KRALJEVICU I UZ KAROLINU U DRUGOJ POLOVICI XVIII VIJEKA

Proučavajući naseljavanja naročito primorskog dijela Hrvatske, Ivan Erceg, čuveni hrvatski naučnik objavio je rad pod nazivom *Pokušaj naseljavanja Crnogoraca u Kraljevicu i uz Karolinu (u drugoj polovici XVIII stoljeća)*. Ovaj rad je objavljen u časopisu *Starine* (kao separat) u broju 55, u Zagrebu, u izdanju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1971 godine, na stranicama 305 - 331.

Sam naslov rada nam je privukao pažnju iz razloga što je ova migracija, odnosno, kako se u radu navodi, njeno planiranje, ostalo potpuno nepoznato crnogorskoj naučnoj javnosti!

Ovaj rad Ivana Ercega sastoji se iz opširnijeg uvoda, koji ćemo ovdje prezentirati samo sa nužnim eksplikacijama i velikog broja raznih dokumenata na više stranih jezika koji su nastali u periodu od 1780 - 1781. godine i koji eksplicitno govore o planiranju kolonizacije Crnogoraca u Kraljevicu.

U radu se nigdje konkretno ne govori o preseljenju Crnogoraca već se autor u radu bavi isključivo pripremama kolonizacije. Nije poznato da li je kolonizacija Crnogoraca zaista sprovedena, a nama se na osnovu svega navedenog u radu nameće zaključak da je jedan broj porodica, vjerovatno njih najmanje četrdesetak, ipak preseljen iz Crne Gore u Kraljevicu jer su objektivne potrebe za kolonizacijom toga kraja bile vrlo izražene i vrlo velike kako kod vlasti, tako i kod zainteresovanih crnogorskih kolonista.

Ivan Erceg na slijedeći način elaborira *Pokušaj naseljavanja Crnogoraca u Kraljevicu i uz Karolinu: (u drugoj polovici XVIII stoljeća)*: Čitav niz činilaca i okolnosti uvjetovao je manje-više stalno gibanje pučanstva u našim zemljama. To je gibanje puka intenzivirano tokom XVIII stoljeća. U to vrijeme neki naši krajevi dobili su posve drugačiju sliku; nastale su naime promjene u etničkoj strukturi stanovništva s dalekosežnim posljedicama.

Kraljevica

(car Karlo VI je 1729. godine naredio gradnju luke i brodogradilišta u Kraljevici; njen nehrvatski naziv Portore potiče od riječi portorium, kako se nazivala carina za robu)

bilo je predmet razmatranja kako tadašnjih mjesnih, tako i najviših centralnih organa vlasti, a to govori svakako o važnosti koja se tom predmetu tada davala.

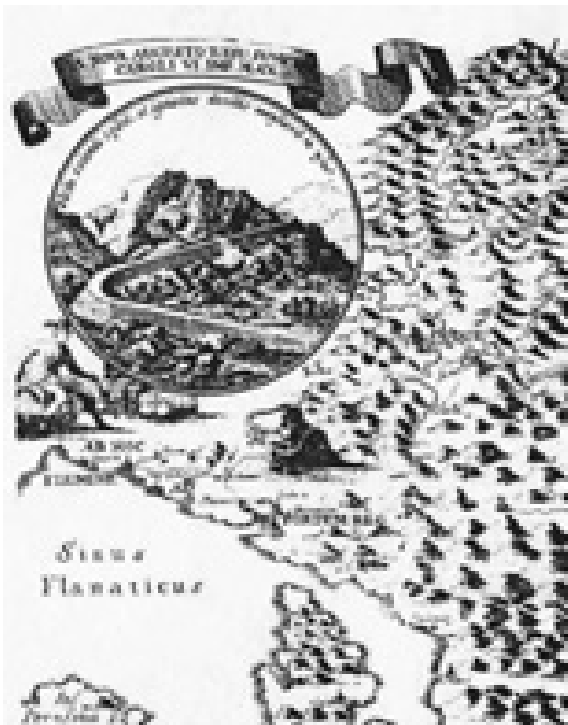
Dva crnogorska kapetana (Natal ili Nadal – prim. S.B.M.) Kamenarović (vjerovatno potomak crnogorskih Kamenarovića iz Dobrote ili Mua – prim. S.B.M.) i (conte Nikola – prim. S.B.M.) Marković (čije je porijeklo vjerujemo vezano za prostor Boke – prim. S.B.M.) nudili su i bili pripralni da pod izvjesnim uvjetima nasele više desetina obitelji, odnosno nekoliko stotina žitelja u Kraljevicu i u neka mjesta Gorskog kotara. prvenstveno uz Karolinu. Međutim, naseljavanju je bila namijenjena krupna uloga, pa prema tome, ono je uz sebe vezalo i otvaralo niz pitanja, mjera i izdataka.

Valjalo je doseljenicima osigurati pitku vodu; slobodu religije i mogućnost gradnje crkve; podijeliti prikladno zemljište za podizanje kuća i za obradu; dopustiti sječu drveta u Komorskim šumama, i to za svakodnevnu upotrebu i za gradnju kuća i brodova, te za paljenje ugljena. Trebalo je nadalje osloboditi doseljenike daća (barem za 6 godina); omogućiti im slobodnu trgovinu i plovību; osigurati im slobodnu kupoprodaju soli; omogućiti im podizanje manufakture; razvijanje agrikulture; moralo im se zatim podijeliti 200.000 forinti kao predujam itd.

U taj okvir gibanja, naseljavanja, preseljavanja i raseljavanja puka ide i pokušaj naseljavanja Crnogoraca u Kraljevicu i uz Karolinu koncem 80-tih godina XVIII stoljeća. O tom pokušaju naseljavanja Crnogoraca u Kraljevicu i uz Karolinu donosimo na ovom mjestu dokumente na čiji se sadržaj ukratko osvrćemo.

Od vremena konfiskacije Zrinsko - Frankopanskih imanja (1670) te pogubljenja (1671) Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana pojačan je interes Bečkog dvora i njegovih organa za Vinodol i Gorski kotar. Oглеda se to u nastojanju nadležnih faktora oko naseljavanja vanjskog, stranog elementa u Hrvatsko primorje i Gorski kotar tokom čitavog XVIII stoljeća. Tako dolazi (1780 - 1781), prema našim dokumentima, i pokušaj naseljavanja Crnogoraca u Kraljevicu i uz Karolinu. U tom pogledu naši su dokumenti vrlo zanimljivi, a njihovi podaci dragocjeni, iako nisu sasvim potpuni.

Vjerojatno prve ideje i prvi poticaji za naseljavanje Crnogoraca u Kraljevicu i Gorski kotar padaju nešto ranije negoli je to registrirano u našim dokumentima. Pa ipak suština se pitanja iz njih jasno razabire. U svakom slučaju bio je to promišljen pokušaj (pothvat), od kojeg su zainteresirane strane očekivale krupne koristi. To naseljavanje

Karolina
(prvu cestu između panonskog i jadranskog dijela Hrvatske otvorio je Karlo VI 1728.g., a povezivala je Karlovac s Bakrom)

tiče se prvenstveno oslobađanja od klasičnih zemljišnih podavanja („*Census terrestralis ad sex circiter annos non exigatur*“). Pri tom se išlo i dalje, pa se tražilo da se oni u prvo vrijeme oslobode svih nameta. Bila je nadalje namijenjena zadaća naseljenicima da tjeraju i razvijaju trgovinu i plovidbu. Kraljevica je imala postati ne samo glavni brodogradilišni centar već i trgovačko-pomorski. Zbog toga se status Kraljevice imao izjednačiti s položajem Rijeke i Trsta. Očito se u tome ogleda donekle ideja i namjera Karla VI (1711 - 1740), koji je nastojao od Kraljevice izgraditi luku prvog reda. Zanimljiv je zahtjev kojim se traži da se doseljenicima dopusti slobodno tjeranje trgovine sa solju kao što ima Bakar i Senj, odnosno njihovi stanovnici. Trgovina solju bila je sigurno unosan posao, a to, kako saznajemo iz naših dokumenata, nije izmaklo kapetanima Kamenaroviću i Markoviću. Istaknuta je i potreba Podizanja manufaktura, jer se bez njih, čini se nisu mogli ostvariti ni ostali planovi i pothvati. Uz gore navedeno valjalo je još doseljenicima podijeliti predujam (neka vrsta kredita) od 200.000 forinti. S gledišta budućih doseljenika bila je to svota koja je osiguravala pokrivanje prvih potreba, zatim omogućavala zasnivanje gospodarskog života. Ako se uzme da se ta svota imala podijeliti između četrdesetak (možda nešto i više) obitelji, onda je količina novca, koja je otpadala na svaku obitelj, tvorila solidnu osnovu za zasnivanje i ostvarivanje različitih poslovnih djelatnosti. Međutim, bila je to krupna svota za državnu blagajnu i jedva se moglo očekivati da bi država dala tu svotu, pa bilo to uz povrat, jer je blagajna Bečkog dvora bila gotovo stalno poluprazna. Uz samo naseljavanje bio je vezan i izvjestan rizik, pa se prema tome preporučivao drugi put i drugačiji način naseljavanja.

U svemu uzevši bio je čitav pothvat smješten u tadašnje racionalne okvire i on je u neku ruku otvarao perspektive, kako za pojedine grane narodnog gospodarstva, tako i za samu Kraljevicu, pa i za neka druga mjesta.

Slobodan B. Medojević

SLOBODAN B. MEDOJEVIĆ rođen je 1975.g. u Krušiću (Vojvodina), od roditelja crnogorskih kolonista doseljenih sprovođenjem agrarne reforme i kolonizacije 1945 - 1948. godine. Poslije gimnazijskog školovanja upisuje se i diplomira na Univerzitetu u Novom Sadu.

Autor je više desetina publikovanih studija o crnogorskoj dijaspori, kao i više antropogeografskih monografija. Između ostalog je član Matice crnogorske te Association for Slavic, East European and Eurasian Studies (ASEEES, USA) i American Anthropological Association (AAA, USA).

Objavljene monografije:

1. *Crnogorci u Vojvodini – Kolonizacija Crnogoraca u Vojvodinu 1945-1948 (tom I, II i III)*, Matica crnogorska, Podgorica, 2011.
2. *Crnogorsko iseljništvo između dva svjetska rata - statistički pregled*, DANU, Podgorica, 2012.
3. *Kolonizacija Crnogoraca u Kulu 1945-1948*, Opšt. Kula/Matica crnog., Kula/Podgorica, 2012.

Monografije u postupku publikovanja:

- *Kolonizacija Crnogoraca u Krušić 1945-1948*
- *Slovinci u Vojvodini - Kolonizacija Slovenaca u Vojvodinu 1945-1948*
- *Crnogorci u Vojvodini - Kolonizacija Crnogoraca u Vojvodinu 1945-1948 - statistika kolonizacije*
- *Kolonizacija Crnogoraca u Vojvodinu 1919-1941*
- *Crnogorsko iseljništvo kroz periodične publikacije XIX I XX vijeka*

Neki od realizovanih (autorskih) projekata:

- *Migracije i demografske karakteristike crnogorske nacionalne zajednice u Republici Srbiji*
- *Socioekonomsko stanje i perspektive razvoja crnogorske nacionalne zajednice u Republici Srbiji*
- *Organizacija crnogorske nacionalne zajednice u Republici Srbiji*
- *Etnička prava i slobode pripadnika crnogorske nacionalne zajednice u Republici Srbiji*

NEUMORNI PREGALAC NA POLJU ARHIVISTIKE

Sigurno su se mnogi čitaoci ne jednom zapitali ko je taj autor koji nam gotovo iz broja u broj upućuje priloge za antropogeografske studije istražujući sudbinu crnogorskoga bića na ovim prostorima. Ako je neko i pomislio da je možda riječ o istraživaču koji se u smiraj karijere bavi paljetkovanjem po arhivskoj građi, onda će se ne malo i sigurno ugodno iznenaditi kad već iz pogleda na ovih nekoliko podataka koje smo izdvojili iz bogatog životopisa Slobodana B. Medojevića lako zaključi o kakvom se mladom i predanom autoru radi.

Da su njegovi tekstovi objavljeni u „*Glasniku*“ izazvali pozornost dovoljno rečito govori na, na primjer, podatak da je, poslije priloga o uskocima, stigao upit jedne čitateljke iz Bele Krajine u Sloveniji koja se zainteresovala za svoje porodično porijeklo.

Podsjećajući čitaoce (v. str. 8 u broju 73) da je g. Medojević uputio Vijeću crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba sinopsis projekta „*Povijest crnogorskog iseljništva u Hrvatskoj*“, vjerujemo da će i taj projekt – kao već ranije završeni znanstveni projekt „*Crnogorci u Hrvatskoj*“ i znanstvenoistraživački projekt „*Hrvatski državni arhiv o Sekuli Drljeviću*“ koji je pred završetkom – biti još jedan vrijedan naslov u bogatoj izdavačkoj produkciji Zajednice Crnogoraca u Hrvatskoj.

Sjećajući se riječi dr. sc. Miloša Miloševića (admirala Bokeljske mornarice, povjesničara, arhiviste, romaniste i pjesnika od kojeg smo se s pijetetom zauvijek oprostili u broju 75) izrečenih o arhivskom radu da „tko jednom osjeti ljepotu plovidbe po tom velikom i opasnom moru dokumenata, taj je se teško odriče“, ostaje da Slobodanu poželimo dobar vjetar na moru arhivistike ne dvojeći da će on na najbolji način potvrditi misao Tomasa Mora kako njegovanje baštine nije čuvanje pepela već prenošenje vatre.

Z. Drašković

IZLOŽBA SLIKA DAVORKE CINAC U ZAGREBU

DAVORKA CINAC rođena je 1960.g. u Novoj Gradišci gdje je provela djetinjstvo i završila osnovnu školu. Još kao dijete pokazivala je sklonosti literarnom izražavanju i slikanju. Slobodne trenutke, između igre i obveza, posvetila je crtanju. Za vrijeme osnovne škole, u doticaj sa slikanjem dolazila je samo pod likovnim odgojem. Godine 1975. upisuje Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu, smjer keramika. Kroz keramiku je svoju kreativnost izražavala na više načina, ali uvijek je postojala čežnja za čistim slikarstvom. Budući je i nju zadesila ona „slavna Šuvarova reforma“, čekajući da se na akademiji otvore svi smjerovi pa tako i keramika, 1979.g. upisuje Višu upravnu školu. Na likovnoj akademiji se nikada ništa nije promijenilo do danas, zapošljava se kao tajnica u OŠ „Izidora Kršnjavoga“ u Zagrebu, gdje je i živjela do 1994.g. Prije godinu dana prelazi raditi u Dječji vrtić „Ciciban“ u Velikoj Gorici, gdje od 1994.g. živi do danas. Kratki slobodni trenuci nisu bili dostatni za slikanje. Tek pokoja slika nastala je posljednjih godina. Izlagala je na par zajedničkih izložbi: Pučkom otvorenom učilištu u Velikoj Gorici, Muzeju Turopolje u Velikoj Gorici, u prostorima Grada Velika Gorica, Hrvatskom školskom muzeju u Zagrebu. Iako nije imala mnogo prilike sa stvaranje, zahvaljujući simpatizerima njenih slika, radovi joj se danas nalaze u Austriji, Švicarskoj, Njemačkoj, Švedskoj, u samom Parisu, pa čak i u Kanadi. Poklonik je radova starih majstora, što se vidi i u njenim radovima koje još uvijek u onim rijetkim trenucima „krade“ za svoju dušu.

Uz prisustvo brojnih gostiju dana 8. novembra 2012. godine otvorena je, u galeriji „Montenegrina“ u Crnogorskom domu u Zagrebu, izložba slika gospođe Davorke Cinac. Prisutne je pozdravio g. Dušan Mišković, predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, koje je, uz financijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, bilo organizator izložbe.

Prisutne je pozdravila i autorica Davorka Cinac, a prije nego što je gospodin Mišković proglasio izložbu otvorenom, nekolike „crtice“ iz slikaričinog životopisa kazala je njena dugogodišnja prijateljica Nada Šedid.

SLIKANJE U „UKRADENIM“ TRENUCIMA ...

Čitav opus Davorke Cinac nastajao je uz redovite radne obveze, u ukradenim trenucima slobodnog vremena posvećuje se ljubavi prema slikarstvu. U posljednje vrijeme druženje sa slikom je rjeđe, no to nadoknađuje likovno zrelijim ostvarenjima. Kroz kopiranje djela Maneta, Degasa ona njeguje tradicionalne vrijednosti slikarstva, sa solidno savladanom zanatskom stranom. Dok opet u svojim slikama crtačku i kolorističku priču vodi dominantno lirskim senzibilitetom.

Slike *Dama s šešikom* i *Plemkinja* izrađenim u suhom pastelu kao da su dijelovi neke priče koja tek treba biti ispričana, snene, sa zovom prošlosti i viteškog doba. U crtežima u ugljenu, *Stijene* i *Portretu sina*, poštuje klasičnu dinamiku ugljena te njegovu snagu i dramatiku. Dok slike iste tematike *Vaza*, *Kale* i *Cvijeće*, izrađene u različitim tehnikama, poetski su vezane lirskom interpretacijom, svježinom činjeničnosti motiva. U pejzažima *Slapovi Krke* izrađene u ulju, te *Vidikovac na Sljemenu* u gvaš tehnici primjećuje se jedna crta zakočenosti, ograđivanja od viđenog, može se čak reći straha ... čini mi se da kroz ove slike progovara slikaričina borba s bolesnom kralježnicom ... no ipak cijeli rezime ove izložbe može se svesti na to da autorica osjeća umjetnost prvenstveno kao radost, kao slavljenje života.

Nataša Rašović

Izložba članova Likovnog kluba „Nikola Trick“ iz Virovitice
„MIKEŠI“ U CRNOGORSKOM DOMU

MIKEŠI

Mikeši su pojam virovitičkih starosjedilaca za koje kažu da su zbog urođenog opreza skloniji „študiranju“ nego razmahivanju. No, naziv „Mikeši“, prema jednom izvoru, nastao je iz samohvale „Mi kraljevi šusteri“. Naime, kao dobri šusteri, obučari, ukazom Marije Terezije dobili su velike povlastice.

Drugi izvor kaže da je to zbog „Mike“, kirijaša, za kojeg je radilo mnogo ljudi diljem Slavonije. Na upit od kuda ste, stigao bi odgovor „od Mike ili Mikeša“. Treći izvor kazuje da je to zbog gradskog odbornika Mike Mandića kojeg su zvali Mikeš koji je imao naglu narav, pa čim bi se netko pobunio, uspoređivali bi ga s „Mikom Mikešem Mandićem“.

Dvanaest autora članova Likovnog kluba Nikola Trick iz Virovitice, deset slikarica i dva slikara, izložili su svoje radove u Crnogorskom domu, Trnjanska cesta 35 u Zagrebu, galerija „Montenegrina“.

Organizator izložbe, koja je otvorena 29.11.2012.g., je Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb. Zajedničke programske aktivnosti s pripadnicima većinskog naroda u Republici Hrvatskoj, koje se odvijaju u Crnogorskom domu u organizaciji Društva i ovaj put su u cijelosti potvrdile svoju opravdanost. Na otvorenju je bio veliki broj članova Likovnog kluba koji ima svoj ogranak u Zagrebu, kao i članova Društva i prijatelja Crne Gore. Posjetioци su osim slika, nakon otvorenja, mogli uživati i u različitim delicijama koje su pripremile autorice ove izložbe.

U ime Likovnog kluba prisutne je pozdravio gospodin Mirko Kovačević dopredsjednik, a izložbu je otvorio predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, Dušan Mišković.

Danilo Ivezić

LIKOVNI KLUB

NIKOLA TRICK

Likovni klub u Virovitici osnovan je 1978. godine u okviru Gradskog muzeja. Povijest bilježi da ga je osnovala grupa entuzijasta na čelu s akademskim slikarom Nikolom Trickom. Šest godina kasnije, klub postaje samostalan, a nakon smrti Nikole Tricka, uzima njegovo ime.

U svih 34 godina djelovanja postao je neizostavnim sudionikom kulturnog života Virovitice, a i mnogo šire, jer je brojnim izložbama i donacijama davno prešao granice grada i županije. Priređujući niz samostalnih izložbi, višednevni Otvoreni most i tematsku izložbu u kućici kluba, uz manifestaciju dana grada, „Rokova“, likovne kolonije slikara, organizirane radionice za učenike osnovnih škola, u kulturnom životu grada ostavili su neizbrisiv trag.

Izlažući slike predstavili su grad Viroviticu na najbolji mogući način, oslikavajući njegove krajolike i vedute koje uljepšavaju mnoge domove. Klub broji 53 člana.

Izlagači radova:

Vilim Šolc, Branka Vugrinc, Branka Grlica, Gordana Čurik, Lidija Đurđević, Jaroslava Lulić, Jasna Gojević, Justina Stanešić, Lilijana Pokupić - Delević, Bernarda Idžojtić, Božica Bačić i Diana Čurković

Izložba slika Vlastimira Lončara u Zagrebu
FAŽANSKI POLIPTIH – NA LUKOBRANU

VLASTIMIR LONČAR umirovljeni je inženjer elektronike, a slika još od svojih ranih gimnazijskih dana u Vukovaru.

U Zagrebu je prvo na Učilištu AGORA završio Autorsku školu slikanja i majstorsku radionicu u klasi profesora Dine Trtovca, akademskog slikara, a zatim i Školu izrade vitraja na učilištu CEKAO kod poznatog majstora, vitrajista g. Branka Čalovića-Pulskog.

Slikarstvo je diplomirao na Koledžu vizualnih umjetnosti ARTHOUSE u Ljubljani pod mentorstvom doc. Mladena Jernejeca, magistra umjetnosti.

Do sada je imao sedam samostalnih izložbi (izlagao je u Vukovaru, Zagrebu, Balama i Puli). Sudjelovao je na šest pozivnih skupnih izložbi i na preko trideset skupnih žiriranih izložbi. Slike mu se nalaze po privatnim zbirkama i galerijama u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Član je Hrvatskog likovnog društva u Zagrebu.

Dana 20.12.2012. godine, u ozračju predstojećih novogodišnjih blagdana i u izuzetno ugodnom ambijentu za tradicionalni domjenak uređenog Crnogorskog doma u Zagrebu, otvorena je izložba slika „*Fažanski poliptih – Na lukobranu*“ diplomiranog slikara Vlastimira Lončara.

Organizator izložbe – koju je financijski pomogao Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske i čiji je katalog priredio Danilo Ivezić – bilo je Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

Veliki broj članova Društva i njihovih dragih gostiju, okupljenih oko izuzetno bogate praznične trpeze, najprije je pozdravio predsjednik Društva Dušan Mišković, potom je o autoru i njegovom radu govorio prof. Stanko Špoljarić, a prisutnima se obratio i sam autor, poslije čega je g. Mišković proglasio izložbu otvorenom.

PRIČE LJETNOG PREDVEČERJA

Vlastimira Lončara znamo kao slikara klasičnih motiva, poglavito različitih pogleda na krajolik, najčešće u izričaju poetskog realizma. U novom ciklusu „*Fažanski poliptih - na lukobranu*“ Lončar je iznenadio mjerom likovne preobrazbe, uprizorenjem koje nadilazi opis i nudi slojevitost sadržaja. Slikarskoj kompoziciji dao je dvije razine. Bazu s kamenim blokovima lukobrana na kojemu likovi nude simpatične priče ljetnog predvečerja. Sa znatnom razlikom u tretmanu forme gradivnih sastavnica slike. S jedne strane radi se o gruboj strukturi kamena, o monumentalnim sivim masama zida uz more, a s druge o plošno riješenim potpuno crnim figurama čitkih silueta, kontrastiranim toplim bojama večernjeg neba. Sa zanimljivim širenjem prevladavajućih tonova na same okvire slika. Lončara je privuklo suprotstavljanje različitosti. Svojevrzne oporosti i lakoće karakteristične za šetače na niskom zidu lukobrana. Osjećaj ljetne opuštenosti sluti se u svim situacijama odabranog scenarija, u pojedinačnim likovima i grupama, biciklistima i ribičima pa i psima koji su dio tog društva. Lončar je izrazitom siluetarnošću figurama dao novi taktilitet, gotovo postigao najavu njihovog laganog uzleta, potenciranog dijalogom s kromatskom raskoši drugog plana. Istina, neobičan je dodir vedrine prozračne palete i zgusnutosti crnila u tjelesnosti likova. Ali, baš taj sraz uzdiže i boju i opisnost figura, promatranih i u en faceu i u profilu. Raspored aktera zbivanja na „liniji kretanja“ stvara ugođaj scene, sugerira raspoloženja i najava je emocionalnih iskrenja. Događanja u datosti odabranog prostora, ali u dojmu osvajanja i mnogo većeg prostora. U varijacijama na temu Lončar neospornom maštovitošću bilježi pomake sadržajnih akcenata, postižući u svakom dijelu poliptihalnog slijeda drugačiju uzbudljivost. U postojanju stilske dosljednosti odabranog načina Lončar izbjegava shemu, želeći da svaka slika odražava neponovljiv trenutak. Figure su u svojoj potki realistične, ali i reducirane do znaka, likovno „pogodne“ za igru u kojoj stvarnost dobiva drugačiju dimenziju. U približavanju metafizičkom gdje se i stameno definira treptajem. U urastanju u ljepotu koja je uvijek bila vodilja Lončarevog izraza. Proizišlog iz promatranja i posvojenja motiva.

Slikoviti zakutak u gradiću Istre bio mu je inspiracija. Našao je u njemu Lončar svoje rakurse te je slikama dao šarm privlačne ljetne svakodnevnice.

Stanko Špoljarić, prof.

TRADICIONALNA PREDBLAGDANSKA DRUŽENJA

I ove godine su – u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i predstavnika crnogorske nacionalne manjine u

ZA SUJEVJERNE

*Neka vam je srećna
Nova 2014 - 1 godina!!!*

Veljko Rajković

U CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU

Zagrebačkoj županiji g. Vujadina Prelevića – održana tradicionalna predblagdanska druženja u Crnogorskom domu u Zagrebu: 20.12. druženje uoči Badnjaka i Božića i 28.12. novogodišnje čestitanje.

ZA NEODLUČNE

*Pošto je Nova godina na pragu
dočekaću je kući!*

Veljko Rajković

Ako su – s jedne strane – i do vas doprli zli glasovi o tome kako bi na posljednjim crnogorskim izborima apsolutnu prevagu zadobio samo onaj ko obeća 400.000 nezaposlenih, ako – s druge strane – zebete od zlogukih prognoza da bi se tom broju mogao približiti i broj prijavljenih u HZZ-u, ako – s treće strane – već neko vrijeme nemate potrebu da pogledujete na sat jer znate da je „minut do dvanaest“ i ako ste – najzad – čuli kako je neki Poljak na pitanje zašto oni ljube dame u ruke odgovorio da odnekuda mora da se počne, onda ćete se valjda složiti da se nešto može postići i objavljivanjem ovih nekoliko aforizama poznatog crnogorskog satiričara Veljka Rajkovića, koji je 2005. godine osvojio prvu nagradu za aforizam na Prvom međunarodnom konkursu u Crnoj Gori za aforizam i karikaturu na temu: „Bez vlasti ... bez posla (Protekcija u zapošljavanju)“. Prvu nagradu za karikaturu dobio je Vladimir Kazanewski iz Ukrajine, a organizatori konkursa bili su ADP „ZID“, Udruženje karikaturista Crne Gore i „ZONA SATIRE“. Znakovito je da je pokrovitelj konkursa bila Evropska Unija, pa kako nema dobrog učitelja ako ga bar jedan učenik ne prevaziđe, nadati se da će neko sa ovih prostora ipak isprednjačiti u borbi protiv korupcije.

VELJKO RAJKOVIĆ: PROTEKCIJA U ZAPOŠLJAVANJU

Od kada sam postao član vladajuće partije – rođen sam za biznismena.

Donijeli su odluku po konkursu. Ožalošćeni nijesu imali rodbinu.

Bio sam prvi na listi za posao. A onda su odlučili da okrenu list.

Partijsko obrazloženje otkaza: Sposoban za poslove, nepodoban za zadatke!?

Izgubljen posao! Korumpiranom nalazaču mito!?

Mijenjam diplomu, dva svjedočanstva i tri uvjerenja – za jednu preporuku!?

Rad je stvorio čovjeka, partijski rad – poslovne ljude!?

Članovi konkursne komisije bili su objektivni. Dakle, postojali su!

**Članovi konkursne komisije bili su ateisti.
Nijesam primljen, sa obrazloženjem da sam bogom dan za taj posao!?**

Ni jedan posao mu ne može pobjeći. Vezan je za partiju!

Posao mi ne gine. Taj se kod nas još nije ni rodio!?

Dobiću posao! Pamet mi je jača stranka!?

Ne mogu da dobijem posao! Moja partija daje samo zadatke!?

Donijeli su odluku po konkursu. Slava nam!?

Vođeni mislima da narodi koji zaboravljaju prošlost gube sadašnjost i nemaju budućnost, kao i da je u svakoj tradiciji sadržano moderno, u „**Crnogorskom glasniku**“, u rubrici **CRNOGORSKI MOZAIK**, donosićemo po neku kockicu iz svekolikog crnogorskog nasljeđa koje baštinimo.

Neposredan povod da u ovom (i idućem) broju bude riječi o romanizmima u Crnoj Gori jeste ne tako davan razgovor u Crnogorskom domu kad su dva doajena naše Zajednice, čuši riječ „klačina“, gotovo u glas uzviknuli: «A otkad tu riječ nijesmo čuli!». Stoga se učinilo uputnim da u prilogu – sačinjenom na osnovu monografije S. Musića „Romanizmi u severozapadnoj Boki Kotorskoj“ (koju je objavio Filološki fakultet u Beogradu 1972.g.) i rada V. Draškovića „O značenju nekih romanizama u Crnoj Gori“ (koji je objavio Međunarodni slavistički centar u Beogradu 1976.g.) – starije možda podsjetimo a neke mlađe i uputimo u značenje pojedinih romanizama koji zapravo spadaju u tzv. dijalekatski, a ne u književni odnosno standardni jezički fond (kao što su npr. banka, blitva, civil, deklamovati, gondola, kantina, komandant ...). Pri tom se umjesto pukog navođenja riječi romanskog porijekla – a znajući da one mogu varirati i po obliku i po značenju od kraja do kraja pa čak i između dva susjedna mjesta – pribjeglo i poređenju dijalektalnih romanizama u dva područja, da bi se vidjelo (kako piše u drugom radu) «kakva je sudbina pogodila leksički fond užeg primorskog pojasa prilikom prenošenja u zaleđe određene udaljenosti».

O ROMANIZMIMA U CRNOJ GORI (I)

Vršeno je upoređivanje romanizama iz dijalekatske zbirke sela Lukova (koje se nalazi na sjeveroistoku od Nikšića, na putu prema Šavniku, koji presjeca stari, tj. rimski put) sa romanizmima koji se navode u rječniku romanizama u monografiji Srđana Musića „Romanizmi u severozapadnoj Boki Kotorskoj“.

Pokazalo se da romanizmi u lukovskom govoru (koji su bili zapisani polovinom prošlog stoljeća) imaju dosta podudarnosti s odgovarajućim riječima u bokeljskim govorima, ali i da postoje osjetna odstupanja.

Iz pomenute monografije, gdje se navodi preko 2000 romanizama zapadne Boke, najprije je izdvojeno njih oko 300 koji imaju isto ili gotovo isto značenje u Boki i na Lukovu, s tim da se u Tabeli 1. nalaze oni romanizmi koji su u oba govorna područja istog oblika, dok su u Tabelu 2. svrstani romanizmi koji pokazuju izvjesna odstupanja po obliku u datim područjima. (Kod ukazivanja na porijeklo neke riječi korišćene su sljedeće skraćenice: i. = italijanski, l. = latinski, v. = venecijanski. Poštovana je i akcentuacija navedena u pomenutim izvorima.)

U idućem broju trebalo bi tabelarno da budu prikazani oni romanizmi koji nemaju isto značenje (a imaju isti ili različit oblik) u posmatranim područjima, kao i oni romanizmi koji nijesu zastupljeni u leksičkom fondu primorskog pojasa, što pokazuje kako se u prilično udaljenom zaleđu nalazi relativno veliki broj romanizama kojih nema u zapadnoj Boki.

Z.D.

Tabela 1.

Riječi neizmjenjenog značenja i istog oblika u dva govorna područja

<i>porijeklo</i>	<i>oblik i značenje</i>	<i>porijeklo</i>	<i>oblik i značenje</i>
angelus (i.)	ândio anđeo	canevazza (v.)	kanâvaca krpa
angaria (i.)	ângarija patnja	capace (i.)	kapâc sposoban, kadar
baccalâ (i.)	bakâlaj bakalar	cappellino (i.)	kapèlin šešir (ženski)
balla (i.)	bâla denjak	ceapula (l.)	kâpula luk (crveni)
balin (v.)	bâlîn zrno sačme	carta (i.)	kârta hartija, papir
banco (i.)	bânak tezga, klupa	carta (i.)	kârtica cigaret papir
banda (i.)	bânda strana	cassone (i.)	kâšûn veliki sanduk
bastone (i.)	bâštun štap, palica	calcem (l.)	klâk kreč
bozzon (v.)	bòcûn boca	cola (v.)	kôla ljepilo
bilanza (v.)	bòlândža vaga	colore (i.)	kòlûr boja
cerata (i.)	ceráda navošteno platno	conto (i.)	kònat račun
cemento (i.)	cîmenat cement	contare (i.)	kòntat računati
zotar (v.)	cótat šepati	contra (i.)	kôntra protiv
zoto (v.)	côto šepavac	corpetto (i.)	kòret haljina
crepida (l.)	crèvlja cipela	cornise (v.)	kòrnîž okvir, ivičnjak
zucaro (v.)	cûkar šećer	corroto (i.)	kòrota žalost
chichera (v.)	ćikara šolja	cotola (v.)	kôtula suknja
dazio (i.)	dâcija dažbina, porez	coscetta (i.)	kòšet bedro, but
datolo (v.)	dâtula urma	carpa (i.)	krâp šaran
destrigar (v.)	destrègat upropastiti	carricare (l.)	krâc tovariti
dreto (v.)	drèto pravo	cusina (v.)	kužina kuhinja
durare (i.)	dûrat trajati	cunetta (i.)	kûneta jarak
dozzina (i.)	dûzîna tuce	cussin (v.)	kûšin jastuk
gendarme (i.)	džândar žandarm	quarto (i.)	kvârat četvrtina
giro (i.)	đir kratka šetnja; krug	quintal (v.)	kvintâl metrička centa
giusto (i.)	đusto upravo, baš, taman	lambicco (i.)	lâmbek vrsta rakije
festa (i.)	fêšta svečanost, proslava	lampare (i.)	lâmpat sijevati
fetta (i.)	fêta kriška, komad	lapis (i.)	lâpis olovka
fetta (i.)	fêtat komadati	retrar (v.)	lènatrat naslikati
finanza (i.)	finan(a)c carinski stražar	liturgia (i.)	letûrdija liturgija
fregare (i.)	frègat ribati, trljati	lima (i.)	lima turpija
forcadela (v.)	frkâdela ukosnica	lima (i.)	lîmica turpijica
fulminante (i.)	fûrmina šibica	l'ombrella (i.)	lûmbrela kišobran
galioto (v.)	galiot mangup, propalica	mazzo (i.)	mâc svežanj, snop
gradela (v.)	grâdele gvozd. rešetka	mazza (i.)	mâca malj, bat
cordella (i.)	gûrdela vrpca	macchina (i.)	mâkin(j)a mašina
guttur (l.)	gutûnar konjska bolest	miccia (i.)	mîca fitilj
guerra (i.)	gvèra svađa; boj	minare (i.)	minat minirati
giacheta (v.)	jâketa kratak kaput	morus (l.)	murva dud
calessino (i.)	kalêšin kočije	moschettare (i.)	mušketat strijeljati
camara (v.)	kâmara soba	tentare (i.)	natèntat nagovoriti

Tabela 1. (nastavak)

Riječi neizmjenjenog značenja i istog oblika u dva govorna područja

<i>porijeklo</i>	<i>oblik i značenje</i>	<i>porijeklo</i>	<i>oblik i značenje</i>
fregare (i.)	ofrègat oribati	contare (i.)	skòntat izračunati
incartare (i.)	okàrtat omalterisati	soldo (i.)	sòlad novčić
pitturare (i.)	opitùrat obojiti	stariu (l.)	stâr mjera za težinu (60kg)
oryza (l.)	òriz pirinač	stimare (i.)	stimat procijeniti
impacciarsi (i.)	pàcat se uplitati se	stramazzo (v.)	stràmac dušek
pala (i.)	pála lopata	sopresso (v.)	sùmpreš pegla
palazzo (i.)	pàlac palata	voltare (i.)	svòltat zasvoditi
piper (l.)	pàpar biber	sciarpa (i.)	šâlpa marama, rubac; šal
parapetto (i.)	parapet kameni zid uz put	sega (v.)	šéga testera
pasta (i.)	pàšta rezanci	segare (i.)	šègat testerisati
patina (v.)	pätina krema za cipele	sesto (i.)	šèsan uljudan, pristojan
patinar (v.)	patinat ulaštiti cipele	scaglia (i.)	škälja sitno kamenje
petia (l.)	pèča komad	scagno (i.)	škänj klupica
persona (i.)	persona osoba, ličnost	scatola (i.)	škätula kutija
petroselinum (l.)	petrùsin peršun	scarbatolo (v.)	škràbija fijoka, ladica
popone (i.)	pìpun dinja	scrofule (i.)	škròfule bolest vratnih žlj.
piron (v.)	pìrun viljuška	scroccare (i.)	škròkat slagati (za pušku)
pittura (i.)	pìtura boja; slika	scodella (i.)	škùdela šolja; zdjela
pitturare (i.)	pitùrat bojiti	scuro (i.)	škùr taman, zagasit
piadena (v.)	pjàdela veliki tanjir	squadra (i.)	škvàdra uglomjer (zid.)
piatto (i.)	pjàt tanjir	s(p)acco (i.)	špäg džep; otvor
implicarsi (i.)	plèkat se uplitati se	spago (i.)	špäg uzica, konopac
affermare (i.)	pofèrmat potvrditi	taccuino (i.)	takùlin nopččanik
fraiar (tršč.)	pofràjat spiskati	teler (v.)	tèlër prozorski okvir
ponto (v.)	põnat zabod igle; bod u igri	techia (v.)	tèca lonac, šerpa
portico (i.)	põrtik hodnik	tegula (l.)	tìgla crijep
taser (v.)	potašùlat se pritajiti se	tirache (v.)	tirake naramenice
duplus (l.)	predùplat udvostručiti	torrione (i.)	tòrijun okuka
pressa (i.)	prèša žurba, hitnja	todesco (st. i.)	tùdeški njemački
segare (i.)	prešègat pretesterisati	ora (i.)	ùra sat
frigere (l.)	prìganica uštipak	valle (i.)	vàla dolina, uvala
frigere (l.)	prìgat pržiti	valisa (v.)	vàliža putni kovčeg
persuto (v.)	pršut dimljena šunka	vapore (i.)	vàpör parobrod
rascia (i.)	ràša gruba podsuknja	veladon (v.)	velàdün kratak kaput
bollare (i.)	razbùlat raspečatiti	veludo (v.)	vèlūd baršun, kadifa
sacco (i.)	sàk vreća; torba	vesta (v.)	vèšta haljina
sachetto (i.)	sàket kesa papirnata	vida (v.)	vìda zavrtnanj, šraf
sequestro (i.)	sekvestar zapljena	bollare (i.)	zabùlat zapečatiti, zalepiti
sforzare (i.)	sfòrcat prisiliti	lampare (i.)	zalàmpat početi sijevati
sechio (v.)	sìč sud za vodu	vida (v.)	zavidat zašrafiti
scapolar (v.)	skapùlat izbaviti se	zero (i.)	zèra trunčica, mrvica

Tabela 2.

Riječi neizmjenjenog značenja, ali drukčijeg oblika u datim područjima

<i>porijeklo</i>	<i>oblik u Boki</i>	<i>oblik na Lukovu</i>	<i>značenje</i>
affitare (i.)	afitat	ofitati	dati u najam
basamento (i.)	bašimenat	bašàmen(a)t	dio zida pri podu
battaglione (i.)	batàljun	batalion	bataljon
baul (v.)	bàuo (bàjuo)	bàjùl (bàjùn)	putni sanduk; škrinja
bavalin (v.)	bavèrin	bavàrin	portikla
bestia (i.)	bèštija	bèštija	životinja; zvijer
bissacus (l.)	bisak	bisàg	putna torba iz dva dijela
cisterna (l.)	bistjèrna	bistijèrna	bunar za kišnicu
bocal (v.)	bòkàr	bòkàl	poveći sud sa drškom
britolin (v.)	britùlin	britvùlin	džepni nož; perorez
bruschette (i.)	brùškete	brùšket	žrijeb; slamčica, drvce
bombasina (v.)	bumbàžina	bubàdžin	grubo pamučno platno
sigaro (i.)	cigàr	cingàr	cigara, cigareta
cinque (i.)	cìkva	cìkva(nje)	vrsta igre
ciapar (v.)	čàpat	čapiti/ščapati	zgrabiti, ščepati
damigiana (i.)	dèmižàna	demidžàna	boca opletena prućem
umidezza (i.)	dumideca	dumidaca	vлага, memla
gile (i.)	đilo / ðile	đile	prsluk (muški)
fazzoletto (i.)	facùlet	varcùlet/(vaculet)	rubac, marama
fagiuolo (i.)	fàdžòla	vàdžola	boranija, pasulj
famiglia (i.)	fàmilja	fàmelja	porodica
festa (i.)	fèšta	vèšta	svečanost, proslava
frigere (l.)	frìgat	prìgati	pržiti
frignocola (i.)	fr̀njokula	fr̀njoka	zvrčka
fustagno (i.)	fùštanj	vùštanj	vrsta pamučnog platna
ghette (i.)	gète	getvè (getè)	dokolenice bez naglavka
cisterna (l.)	gùstjerna	(gùstijerna)	rezervoar za kišnicu
ingegnere (i.)	indžènjèr	indžilijer	inženjer
incanto (i.)	inkanat	ikànat	javna dražba
insempiar (v.)	išempìjat	pošampìjati	pošašaviti
cain (v.)	kàjin	kàin	lavor
cambrì (i.)	kàmbrìk	kàmrik	bijelo (laneno) platno
campanile (i.)	kampànjuo	kampànjelo	zvonik
cantinela (v.)	kantinela	kantinjela	tanka krov. greda, letva
caparar (v.)	kapàrat	kapàrisati	dati kaparu
capsula (i.)	kàpsuo	kàpsula (kàvsula)	kapisla
carro (i.)	kàr	kàre (kàra)	kola (koja vuku konji)
carriola (i.)	karijola	karìvol(ic)a	kolica (s jednim točkom)
cariega (v.)	kàrjèga	kàrijèga	stolica
carrozza (i.)	kàroca	kàroce/kàruce	kočija
castradina (v.)	kaštràdina	kastradína	sušeno bravlje meso
castrare (i.)	kàštrit	skàštriti	čistiti (vočki grane)
cimicem (l.)	kìmak	kímak	stjenica
coltrina (i.)	kòltrinà	kòntrinà	zavjesa
comodo (i.)	kòmodan	kòmotan	udoban, prostran
canale (i.)	kònò	konòvāl	jarak, kanal
concia (i.)	kònča	kòndža	priređivanje, spremanje
nimbus (l.)	lèmba	lìmba	ljetnja oluja

Tabela 2. (nastavak)

Riječi neizmjenjenog značenja, ali drukčijeg oblika u datim područjima

<i>porijeklo</i>	<i>oblik u Boki</i>	<i>oblik na Lukovu</i>	<i>značenje</i>
linteolu (l.)	lèncuo	lèncun	krevetski čaršav
liberarsi (i.)	libèrat (se)	libèrisati	osloboditi (se)
livello (i.)	livel	liver	libela
lezier (v.)	lizjër	lizijeran	lak, tanak
macaron (v.)	makàruo	makàron/makàrun	vrsta tijesta
marangon (v.)	maràngun	maràgun	stolar, drvodjelja
mascara (v.)	māškara	māskara	maskirana osoba
mascarer (v.)	māškarat (se)	māskarati	maskirati (se)
mastica (i.)	māštika	māstika	vrsta rakije
medego (v.)	mèdig	mèdik	ljekar
medesina (v.)	medicīna	medidžina	lijek
meritare (i.)	meritat	miritati	zaslužiti, zasluživati
frumentino (i.)	mertin	umertin/(rumetin)	kukuruz
frumentino (i.)	mertinica	umertinica	kukuruzni hljeb
maestro (i.)	mèštar	mèšter	majstor
mastello (i.)	mìstijo/mišćela	mišćela	drveni sud za pranje rublja
mobiglie (v.)	mòbilja	mòbilje	namještaj
ingrespato (v.)	nàgrešpan	nàgrežvan	naboran
napolion (v.)	napulijon	napolèon	napoleon (zlatnik)
occhiali (i.)	očali	očajlije	naočari
pan di Spagna (i.)	pandèšpanj	patišpanj	kolač od brašna, jaja i šećera
pellegrina (i.)	pelègrina	pelarina	ogrtač bez rukava
pennello (i.)	pènel	pènjel	četka, kičica
petrolio (i.)	pètrolje	pètrolja	ulje za osvjetljavanje
podiolum (l.)	pìžuo, -ula	pidžun	kameno sjedište (uz zgrade)
fundamentum (l.)	podùmjēnta	podùmenta	temelj (kuće)
pomodoro (i.)	pomidōra/pamidōra	pamidōla	paradajz
selciare (i.)	posaližat	(po)salicati	popločati
possada (v.)	pòšāda	pašāda/pàšāda	pribor za jelo
postier (v.)	pòštjër	pòštijer	poštar
rodela (v.)	ròdula	ròdulica/(ròndula)	točkić (npr. za krojenje)
romatismo (v.)	romàtizma	ràmatis	reumatizam
scale (i.)	škāle	škāle	stepenice, stepenište
secanza (i.)	šèkanca	sèkanca/sèkancija	gnjavaža, dosada
scrigno (i.)	škrinja/skrinja	skrinja	sanduk (za tekstil)
scuri (v.)	škūr	škurla	taman, zagasiti
plana (l.)	šplànja	blànja	rende
spianar (v.)	šplànjat	blànjati	glačati, rendisati
stramazo (v.)	štràmac	stràmac	dušek
striga (v.)	štrìga	strig(n)a/štrigna	vještica; zla žena
soffitto (i.)	šùfit	šùvit	tavan, potkrovlje
sforzare (i.)	švòrcat	sfòrcati	prisiliti, primorati
testamento (i.)	tastamenat	testamen(a)t	oporuka
tovaglia (i.)	tàvalja	tàvaja	stolnjak
traversa (v.)	tràversa, tràvèsa	tràveza	pregača, kecelja
uzanza (v.)	ùžanca	užanca	običaj, navika
velo (i.)	vèlo	vèl	veo, koprena
sbandare (i.)	žbàndat	zbàndati	nakriviti se; skrenuti

Djela i riječi znamenitih ljudi u povijesti nekog naroda dugo se pamte i kroz o njima sačuvane anegdote – crtice iz života, koje ponekad pređu u narodno predanje, gubeći možda na vjerodostojnosti, ali uvijek čuvajući duh poruke koju nose.

U ovom broju – koji je svojevrsni hommage književniku Mirku Kovaču, oličenju građanske hrabrosti na ovim prostorima – sjetićemo se (objavljujući tekst iz knjige Marka Vujačića: „Znameniti crnogorski junaci“, I, Narodna knjiga, Cetinje, 1951.) nekih davnih vremena i samo jedne hrabrosti serdara Jola Piletića, proslavljenog junaka i pravdoljubivog viteza, vojvode i senatora. Njegov „neposluh“, kao što je mnogima znano, završio se tako što mu je knjaz Nikola oduzeo sablju koju je serdaru još knjaz Danilo bio darivao, a što je u narodu upamćeno i kroz pjesmu koja se završava često navođenim stihovima: «Evo gvožđe, gospodaru / A sablja je serdar Jole!».

ОРАО ИЗНАД ЛОВЂЕНА

Окупили се једном приликом на Цетињу, пред књажевим палацим, истакнути црногорски главари. Међу њима и сердар пиперски Јоле Пилетић. Дан ведар и лијеп. Нигдје ни најмањег облака, а лаки повјетарац пријатно освјежава. Разговор се води о разним стварима. Препричавају се догађаји из појединих бојева, пада доста шала и примедаба на рачун овог или оног главара. Међу главарима је и књаз Никола који живо учествује у разговору. Наједном ће књаз ставити руку на чело и рећи:

– Видите ли, Црногорци, онога орла што лети право од Ловђена?

Сви присутни завикаше да виде орла.

– Чуо сам да ће бити кише кад лете орлови – додаде господар.

Једини Јоле Пилетић рече да не види никаквог орла.

– Како то, чоче, ми сви видимо, а једини ти, Јоле, не видиш! – рећи ће господар.

Јоле остаде при своме.

– Вазда ти устрану глешаш – добаци му књаз Никола, већ мало наљућен.

Јоле није хтио да мијења одлуку и да за ајтер књажев, као што су то урадили остали, каже да је видио оно што није.

Орао изнад Ловђена уопште се није појављивао, а све је ово књаз извео због Јола Пилетића. Знао је да ће му сви потврдити оно што каже, а од Јола се надао оваквом поступку.

Прошло је неколико мјесеци од овог састанка. Књаз поново сазва истакнуте главаре на неко вијећање, али позив не упути пиперском сердару Јолу Пилетићу ...

Сердар Јоле Пилетић

STEVO PAPIĆ

15.05.1938. – 21.11.2012.

Iznenada, tiho, bez pozdrava, napustio nas je prof. Stevo Papić. Otišao je nedovršivši zacrtane planove i vizije.

Nesebično je davao sebe za opće dobro, Zajednicu. Radio je više nego što je mogao. Bio je primjer drugima.

Uvije nasmijan, spreman za šalu, a iznad svega za rad. Pomagao je drugima više nego sebi. Radio je za Zajednicu, za Crnu Goru, za sve nas.

A sad Praznina. Tiha tuga. Neka guka u grlu. Zaiskri suza u oku. Uzalud ga tražimo na mjestima gdje je obično zalazio. Tamo je samo sjena.

Kako popuniti nastalu prazninu?

Valjda će vrijeme učiniti svoje. Ostao je u našim pamćenjima. Nema zaborava, ne samo za nas. Za bliske suradnike već i za sve one koji su imali sreće da ga upoznaju.

Uz zvukove trube pokopan je na rovinjskom groblju. Ispratilo ga je mnoštvo prijatelja, znanaca. Neka tiha tuga osjećala se na groblju, tuga za čovjekom.

Počasna straža Crnogoraca, a onda SDP-ovaca.

Prof. Papić rođen je u Koravlici kod Nikšića. Školovao se u rodnom mjestu, Nikšiću i Rijeci. Za života je radio u Nikšiću (Željezara) i u Rovinju u srednjim školama.

U Rovinju je zasnovao porodicu. U braku sa prof. Eufemiom Budicin dobio je sina Vladimira i kćerku Vidu. Sa životnom suputnicom odgaja djecu koja odrastaju u prave ljude. Prave ljude.

Svojim odlaskom ostavio je prazninu i u srcima porodice i našim srcima.

1992. suosnivač je Nacionalne zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Rovinj. Kasnije postaje i njezin predsjednik. Član je Predsjedništva Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske. Član je Vijeća crnogorske nacionalne manjine Istarske županije. Suosnivač je i Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije (sjedište Pula).

Nesebično je radio u svim organizacijama sa crnogorskim predznakom, kao i u Savezu antifašističkih boraca Rovinj, Udruzi Josip Broz Tito. Bio je istaknut član SDP-a.

Aktivno je radio do zadnjeg dana.

Burno je živio, a otišao tiho.

Ostala je praznina, ali lijepo sjećanje. Nezaborav.

Hvala ti čovječe i prijatelju za sve što si učinio za nas i za Zajednicu.

Dušan Roganović

STANKO GRUBAČ

1939. -2012.

Tužno je i pusto kad nas napusti netko kao što je to poštovani i dragi naš Stanko Grubač, s kojim smo proveli prelijepo dane, okruženi njegovom prekrasnom umjetničkom i ljudskom dušom.

Stanko Grubač rođen je 1939. godine u Nikšiću. U Herceg Novom završio je Školu za primijenjenu umjetnost i I stupanj Akademije za primijenjenu umjetnost. Stanko Grubač je slikar i grafičar, koji je kao mladić došao u Osijek i kako je sam znao reći, napio se dravske vode i ostao u ovome prelijepom gradu, punom secesijskih zgrada i divnih motiva. Svojim slikama pokazao je koliko voli svoj grad, snagu Drave, monumentalnost osječkih crkvi, te skrivene detalje Tvrđe. Stanko je slikar, grafičar, crtač, umjetnik intarzija, pa i u onim teškim danima kada je nebo gorilo iznad Osijeka, sav revolt i strah pretvarao je u kreativnu energiju crtajući kulturnu baštinu Osijeka. Kroz više od pedeset godina umjetničkog stvaralaštva nastale su brojne slike, pune emotivnosti, a njegov opus predstavlja preko tisuću slika i grafika, diljem svijeta, od Austrije, Njemačke, Švedske do Kanade, SAD, Australije, Južnoafričke Republike . . .

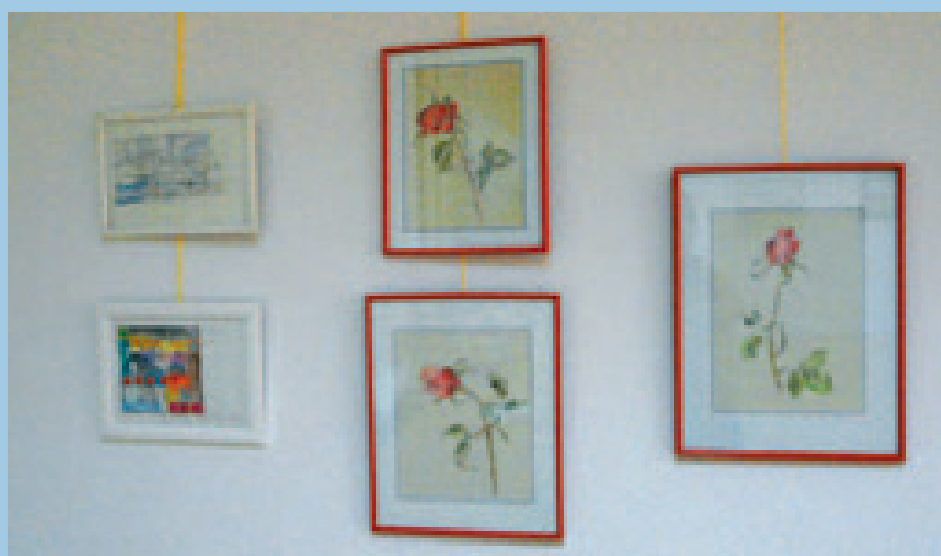
Stanko je jedan od pokretača i osnivača Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore u Osijeku. Kao što je volio Osijek i Hrvatsku, nije zaboravljao Crnu Goru, svoje porijeklo, crnogorsku kulturu i tradiciju, nastojeći kroz Društvo očuvati to sjećanje i potaknuti upoznavanje i očuvanje crnogorskih kulturnih vrijednosti.

Skroman, samozatajan, prepun ljubavi prema ljudima, svojoj obitelji i nadasve umjetnosti, koja mu je bila zaklon od grubosti života, a kroz koju je izrazio svoju umjetničku dušu i ostavio vječni trag u svim našim životima i za pokoljenja koja dolaze.

NEKA MU JE VJEČNA SLAVA I HVALA!

**Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore
Osječko-baranjske županije - Osijek**

GALERIJA "MONTENEGRINA"

Sa izložbe slika „MIKEŠI“ U CRNOGORSKOM DOMU

Sa izložbe slika DAVORKE CINAC

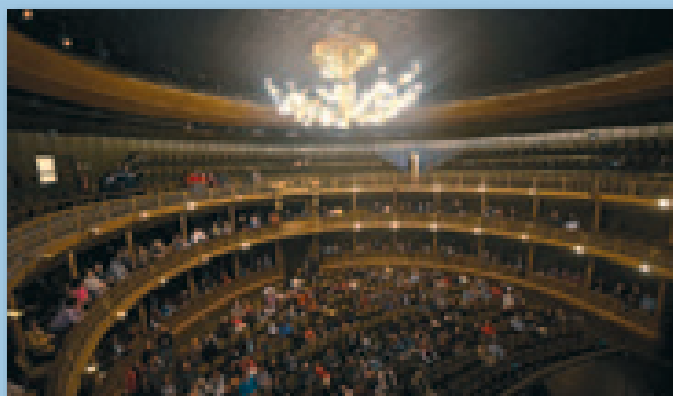

Sa izložbe slika VLASTIMIRA LONČARA

GLAZBENA SINERGIJA – ZAJEDNIČKI NASTUPI ZBOROVA „BULBULI“ I „MONTENEGRO“

*Sa svečanog obilježavanja godišnjice Koordinacije nacionalnih manjina
u Staroj gradskoj vijećnici u Zagrebu*

*Sa koncerta tradicionalne crnogorske i bošnjačke glazbe
u Istarskom narodnom kazalištu u Puli*